

A MAGYARORSZÁGI PÁLOSOK „ZÖLD KÓDEX”-ÉNEK SOMOGY MEGYEI REGESZTÁI

Somogy megye szegény az írott történeti forrásokban. Évszázadok pusztításai, de különösen a török hódoltság tett mérhetetlen károkat. Hiányoznak a középkori regisztrumok és másoló könyvek. Ez a körülmény ad különös jelentőséget mostani munkánknak. A Zöld Kódex jóformán az egész megye területéről és sok – ma már nem létező – helyről nyújt adatokat. Pontos forrásmunkánk nemcsak az egyetlen magyar eredetű szerzetnek, a pálosok múltja szempontjából értékes, hanem településtörténeti kutatások számára is jelentős. Egyben első megyei helységnévtárunk.

A Zöld Kódex teljes címe: *Inventarium privilegiorum omnium et singularium domorum Ordinis Heremitarum Sancti Pauli primi heremite*. 1883-ban a kesztelyi Festetics család könyvtárában bukkant fel először. Ekkor egy rövid ismertetés jelent meg róla.² A Kódex azonban tovább is ismeretlen maradt a történetírásunk számára, pedig adatokban igen gazdag forrásmunka. 1947 nyarán került a Budapesti Egyetemi Könyvtárba.³

Az eredeti kötésben fennmaradt, zöld hártával borított színes vágású kódexünk⁴ 1520 körül írt katalógium. Tartalmazza 69 pálos kolostor középkori okleveleinek, amelyekből sok már elveszett, a regesztáit, legnagyobb részt kronológikus sorrendben. Kezdi Márianosztrán és befejezi a hangonyi Szent Anna kolostorral. Megyénkben a kolostorokat következőképpen sorolja el: Serdahely (Kaposserdahely), Thoold (Nagytoldi pusztá), Mindszent (Balatonszemes), Wethahyda, Sanctus Domonicus (Nagyszakácsi), Sanctus Petrus in Simigio (Pogányzentpéter).

A legutolsó regeszták 1520-as évek okleveleinek tartalmát közlik. Megyénk kolostorainak anyaga között is találunk ilyen Szerdahelynél. 1520. évben ez a kolostor birtokolta a chyi-i, Wewresalma-i, gyarmath-i, petherfalva-i birtokokat. A kolostorok regesztái után pápai bullákat és királyi privilégiumokat sorol fel.

A Zöld Kódex írója Gyöngyössy Gergely, a pálos rend rendfőnöke. Gyöngyösön született 1472-

ben.⁵ Magyar családból született. „Rendjében végigjárta az összes fokozatokat, a noviciátustól a generalis méltóságig. Amellett szívesen forgatta a tollat, ha rendjének szellemi, erkölcsi felemelése ügyét szolgálhatta írásaival.⁶ Több kolostorban eredményesen hirdette az Isten igéjét.⁷ 1504. május 24-én a főmonostorban szónok.⁸ „Hítszónok korában rendfőnöknek, Istvánnak (1496–1500, 1506–1512) számára egy munkában összefoglalta a generalis kötelességeit, teendőit. Ajándékkal nyújtotta át számára az *Epitima seu brevilogia*-t, hogy a generalis a gondjaira bízott nyáját vezethesse. Amidőn pedig Rómába került perjelnek – 1515–1519 élt itt – két könyvet is sajtó alá bocsátott. Az egyikben a *Directorium*-ban a rend szervezetét írta le. Majd a rendi alkotmányt, a *Constitutiones*-t tartalmazó kódexet adta ki rendkívül bő egyházi és oklevelekre támaszkodó magyarázatokkal kísérve „*Declarationes constitutionum*” címmel. „Szent Pál atyánkról írt 10 beszéde nyomtatásban is megjelent és az egész rendünkben elterjedt.”¹⁰ Remete Szent Pál rendjének nagykáptalanja Budaszentlőrincen 1520 pünkösdvasárnapján rendfőnökének választja meg.¹¹ Bár a köszvény lábát megbénította a rendfőnöki terhet mégis két évig hordta. Vallomása szerint: „Áttanulmányoztam rendfőnökségem alatt rendünk magyar, német és horvátországi kolostorainak levéltárait, kiváltságaikról meg összeállítottam egy leltárt.”¹² Ez a munka a mi Zöld Kódex-ünk, amely 1520–1522 között készült el. Ennek a birtokában látott hozzá élete főművének, rendje történetének a *Vite Fratrum* megírásához. A Zöld Kódex átírt, illetve másolati példányainak részletei az *O. L. Acta Paul. Fasciculus*-aiban sok helyütt találhatók. Legtöbbje hibás adatokat is tartalmaz. Másolati példányokból Fejér György és Rupp Jakab vett át oklevélkivonatokat. Forrásmunkánkból először Györffy György közölt anyagot. A pilisi kolostorok regesztáit publikálta latinul.¹³

1. A kódexet a külső borítólapjának a színéről neveztük el.
2. A magyarországi pálosok régi inventariuma. Magyar Könyvszemle (1883) 221–223.
3. Egyetemi Könyvtár Könyvei II. Budapest 1964, 125.
4. A Zöld Kódex jelezete: Budapesti Egyetemi Könyvtár, Cod. Lat. 115.
5. GYÖNGYÖSSY G., *Vite Fratrum Heremitarium Ordinis Sancti Pauli primi heremite*. Budapesti Egyetemi Könyvtár, Ab. 151, Cap. LX. Az 1474. évi események leírása

közben írja a szerző: „Ekkor voltam én, Gyöngyössy Gergely testvér két éves gyermek.”

6. MÁLYUSZ E., *Egyháztörténet* 3 (1947) 14–18.
7. GYÖNGYÖSSY i. m. Cap. LXXXV.
8. OL DI 21, 299.
9. MÁLYUSZ i. m. 18.
10. GYÖNGYÖSSY i. m. Cap. LXXXV.
11. OL DI 47, 358.
12. GYÖNGYÖSSY i. m. Cap. LXXXV.
13. GYÖRFFY Gy., *MÉ* 5 (1956) 280.

SERDAHEL

(Zöld kódex 22–23. l.)

Szerdahelyen zárdát Miklós,¹⁴ a Ders fia épít, Hogy Szent László királyt megdicsőítse vele.¹⁵

„1336-ban Szerdahel és Thermoch¹⁶ birtok közt a Rend és Haza ékességüül”¹⁷ Zerdahel területén,¹⁸ a falutól délre fekvő erdő szélén¹⁹ épül fel a pálosrend egyik leggazdagabb kolostora és temploma. Kolostorunk a Thooldi vikariatus alá tartozó perjelség.²⁰ A templom az alapítócsalád temetkezési helye.²¹ 1412-ben Ders Márton királyi étékfogó mesternek László rendfőnök a 100 arany forint ajándék viszonzásaként megengedi, hogy a kolostorhoz kapcsolva Szent Márton püspök tiszteletére kápolnát építsen és abban temetkezzék. Ezen a helyen a jötevőkért és családjáért mindennap misét mondanak.²² A község plébánia-templomát Szűz Mária tiszteletére szentelték.²³

Zerdahel-i Ders család 145-ben a Bath-i iskola vezetésére Themeswar-i Imrét fogadja meg.²⁴ Bath-on 1459 febr. 25-én Wylak-i Miklós szlavón bán familia-

risai rátörnek a várkastélyra. Teljesen kifosztják, a családra vonatkozó értékes okleveleket elviszik, egy hónapi ott-tartózkodás után pedig az épületeket földig felégetik. Ders-et is egy ködmenbe öltöztetve dobják ki.²⁵ Egy év múlva augusztus utolsó napján meg Meztengnew-i Zerechen György és cinkostársai törnek rá Zerdahel-en Danch Pál kúriájára. Innét minden elemelhetőt elvisznek, háromezer arany forint kárt okoznak és Danch anyját Dorottyát véresre verik.²⁶

Serdahel nagy hírét jelenti Mátyás király 1464. évi rendelkezése, mely szerint az uralkodó saját lelki-üdvéért évi száz arany forint értékű só kiutalását rendeli el a pálosok részére.²⁷ 1491-ben a söt Pestről szállítják a kolostorba.²⁸

A szerzetesi életet a török hódoltság szünteti meg, a rákövetkező időben pedig az épületek az utolsó kődarabig megsemmisülnek. A nagy múltú ma csak a téglatoredékes szántóföld emlékeztet.

Anno 1335 magister Nicolaus filius Ders comitis inceptit a fundamento edificare hanc ecclesiam Beati Ladislai regis in medio duarum villarum suarum scilicet Serdahel et Thermoch et donavit de suis possessionibus hereditariis unam particulam silve swrk dictam item duo molendina in aqua Kapws in villa Bech, item duas vineas unam in Thornoch alim in Kukunisfew, item unam villam Zerekethalwky extant littere donationis eiusdem inserte literis regis Lwdocivi qui de anno 1358 ad supplicationem fratris Nicolai prioris generalis fratrum heremitarum fecit transumi et confirmari dictas litteras fundationis et donationis.

Anno 1347 Petrus filius Ders de genere Gewer ad hanc ecclesiam in territorio Pethewffalwa dedit tria loca sessionalia, item promisit dare omni anno post festum Georgii usque penthecostes duas marcas pro usu fratrum, item pro loco sessionali claustrum ubi curia sua sita est in concambium dedit ultra aquam Gerencze plura et ampliora, item 30 munera omni anno. Insuper promisit emere unum molendinum de his omnibus dedit proprias litteras, de quibus etiam videre potest in litteris regis Ludovici anno 1369 amennatis ubi fr. Christianus provincialis fratrum transumi fecit litteras eiusdem magistri Petri. Postea anno 1488 fr. Thomas prior generalis promisit conservare Nicolaum et Joannem Imrehffy in pacifico dominio illius curie predicto.

Anno 1370 fr. Christianus prior generalis per concambium cum magistro Michaeli Ders de Serdahel relaxando scilicet cortos proventus monasterii et accipiendo pro eis silvam quandam cum suis metis. Vide in litteris conventus S Egidii de simigio.

Anno 1405 magnifica domina Anna relicta quondam Martini bani Ders de Serdahel legavit huic monasterio quandam villam nomine Kyspalocz inter possessiones Streza et Nagpalocz existentem et in comitatu Crisiensi. Extant littere quedam antike sine sigillo.

1335. évben Ders ispán fia, Miklós mester kezdte építeni az alapjától fogva Szent László király ezen egyházát két faluja: Serdahel és Thermoch között és neki adományozta örökölt birtokaiból a Swrk erdőnek nevezett részecskét, úgyszintén két malmot Bech faluban a Kapos vizén úgyszintén a Zerekethalwky falut. Megvan minderről az adománylevél, mely bele van foglalva Lajos király oklevelében, aki 1358. évben Miklós testvérének, a remete testvérek rendfőnökének kérésére átíratta, megerősítette az említett alapító és adománylevelet.

1347. évben Gewer nembeli Ders fia Péter, ezen egyháznak adományozott Pethewffalwa területén három jobbágynak telkét, úgyszintén megígérte, hogy évente Szent György ünnepe után pünkösdig két márkát ad a testvérek használatára, úgyszintén a kolostor telkéért, ahol az udvarháza fekvő, cserébe adott a Gerencze vizén túl több és tágasabb telket, úgyszintén évente harminc ajándékot. Ezenkívül megígérte, hogy egy malmot vásárol számukra. Minderről saját adománylevelet állított ki számukra, mely bele van foglalva látható Lajos királynak 1369. évben kelt levelébe, amibe Keresztély tartományfőnöknek kérésére átíratta Péter mester levelét. Ezután 1488. évben Tamás testvér, rendfőnök megígérte, hogy meghagyja Imrehffy Miklóst és Jánost Péter mester említett udvarházának békés birtoklásában.

1370. évben Keresztény rendfőnök szerdahelyi Ders Mihály mesternek átengedte a kolostor bizonyos jövedelmeit, melyekért cserébe egy határjelekkel elkülönített erdőt kapott tőle. Lásd ezt a somogyi Szent Egyed konvent levelében.

1405. évben nagyságos Anna úrnő, néhai szerdahelyi Ders Márton bár özvegye hagyományozta ennek a kolostornak Streza és Nagpalocz birtok közt lévő Kyspalocz nevű falut Körös-megyében. Megvan erről egy régi pecsét nélküli levél.

14. OL DI 4743.

15. GYÖNGYÖSSY i. m. Cap. XXII.

16. OL DI 4743.

17. EGGERER A., *Fragmen panis corvi*. Wien 1663, II. Cap. VIII, P. 120.

18. OL DI 46, 361.

19. OL DI 2971.

20. OL Acta Pauli, Fasc. 627.

21. OL DI 11, 498.

22. OL DI 9912.

23. OL DI 17, 078

24. OL DI 14, 429.

25. OL DI 15, 419.

26. OL DI 15, 514.

27. OL DI 15, 970.

28. OL DI 19, 725.

Anno 1444 Ders filius Martini bani de villa Beath vocata donavit huic medietatem eiusdem molendi Thazy dicti circa villam Thazar super fluvium Kapos cuius alteram partem donavit Paulus Danch cum germano suo et matre sua Anna predicto. Extant super hac donatione littere eiusdem Ders et domine Dorothee relicte quondam dicti Pauli Danch et filiorum suorum Pauli ac Joannis.

Anno 1424 domina Anna relicta et Georgius Ders et Petrus filii quondam Martini bani donaverunt huic quondam particulam terre in monte possessionis Zent Lwka 40 iugera terre in se continentem. Extant littere eorum cum metis distinctis.

Anno 1470 Paulus Danch et Stephanus filius Ders de Serdahel donaverunt huic locum piscinalem et molendinatum sub ecclesia parochiali Beate Virginis de Zerdahel in gurgite Gerencze, extant littere eorundem.

Anno 1481 Michael de Warda legavit huic quinque sessiones lobagionales in diversis locis, habes super hoc litteras testamentales eiusdem.

Anno 1487 Mihael filius quondam Georgii Imrehffy donavit huic totales portiones suas in possessione Chyl vocata in comitatu Tholnensi cum omnibus pertinentiis. Extant super hac donatione littere capituli Quinqueecclesiensis. Eodem anno Stephanus filius quondam Emerici de Zerdahel coram comite Stephane de Bather fassionem fecit. Quod ipse totales portiones suas in possessione Chyl existentes vendidit huic monasterio pro 300 et L flerenis. Vide in litteris eiusdem Stephani de Bather.

Anno 1488 Nicolaus et Joannes filii quondam Nicolai Imrehffy similiter dederunt huic totales portiones possessionaris in eadem Chyl habitas tum pro elemosina tum pro 300 et L florenis. Extant littere eiusdem capituli Quinqueecclesiensis. Vide litteras metales in litteris conventus monasterii Sexardiensis de anno 1399 tempore Emerici prioris emanatis.

Anno 1520 istud monasterium possidebat possessiones Chyl, wewresalma, Gyrmath, Petherffalwa et tamen non sunt reperta privilegia earum. Lapszelen: In Sancto Laurentie habentur.

1444. évben a Bath falunál nevezett Ders Márton bán fia, adományozta ennek a kolostornak a Thazy malom felét, mely Thazar falu közelében a Kapos folyón volt. Ennek a malomnak másik felét még Danch Pál édes testvéreivel és az anyjával említett Annával együtt adományozta a kolostornak. Megvan erről az adományozásról ugyanazon Ders és néhai Danch Pál özvegyének, Dorottya úrnőnek s fiainak, Pálnak, Jánosnak levele.

1424. évben néhai Márton bán özvegye Anna úrnő, valamint fiai, Ders, György és Péter ajándékozott Szent Lwka birtokon fekvő hegyen 40 holdnyi földterületet. Megvan erről a levél határok feltüntetésével.

1470. évben ajándékozott ennek a kolostornak Danch Pál és szerdahelyi Ders fia, István halászó és a malom helyét a szerdahelyi Boldogságos Szűz plébániatemplom alatt a Gerencze örvénynél. Megvan erről ugyanazok levele.

1481. évben Warda-i Mihály hagyományozott ennek a kolostornak öt jobbágy telket különböző helyeken. Megvan erről a végrendelet.

1487. évben néhai Imrehffy György fia, Mihály ennek a kolostornak adományozta a tolnamegyei Chyl nevű birtokon lévő egész birtokrészét a tartozékaival együtt. Megvan erről az adományról a pécsi káptalan által kiállított oklevél. Ugyanezen évben néhai szerdahelyi Imre fia, István Bathori Comes előtt, Chyl birtokon lévő egész birtokrészét eladta ennek a kolostornak 300 forintért. Lásd mindezt ugyanez Bathori István oklevelében.

1488. évben néhai Imrehffy Miklós fiai, Miklós és János hasonlóképpen ennek a kolostornak adományozta ugyanazon Chyl-ben birtokolt egész birtokrészét egyrészt alamizsnaként, másrészt 350 forintért. Megvan erről a pécsi káptalan által kiállított oklevél. Lásd erről a sekszard-i kolostor konventjének 1399. évben Imre perjel idejében kiadott hazajáró levelét.

1520. évben ez a kolostor birtokolta Chyl Wewresalma, Gyarmath, Petherfalwa birtokokat, de ezekről nem találhatók kiváltságos levelek (Lapszelen: Szentlőrincen vannak.

THOOLD

(Zöld kódex 25–28. l.)

A Thoold-i Boldogságos Szűz Mária kolostort 1384-ben Zámbo Miklós királynéi tárnokmester alapítja, akit a templomban temetnek el.²⁹ A kolostor a pálosrend egyik leghíresebb vikariatusa. A templom Szent Margit és Szent Katalin oltára előtt kőből épült sírboltba a Fayz-i család temetkezik,³⁰ míg a Szent Péter és Szent Pál előtti oltár előtt is sírbolt található.³¹

A történelmi nyomok szerint a hírneves Boldogasszony XII. századi faszobra a törökök által feldúlt Thoold-i pálos kolostor templomából az alig néhány kilométerre levő pálos birtokra, Andocsra kerül.

Anno millesimo trecentesimo octuagesimo tertio dominus Nicolaus filius Zambo filius Ladislai de Mezewlak Castellanus veteris Bude condidit testamentum, quod quidem insertum in litteris regis Sigismundi de anno 1399 inter cetera dicit quod quia heremite Sanctorum Ladislai et Sigismundi regum in possessione Kysbathe alio nomine Gerchen vocata residentes terra arabili et prato carere dinosceban-

1542. augusztus 6. körüli levél szerint a kolostort felperzselik a törökök.³² Az ellenség elvonulása után, a hónap végén Péter bajcsi pálos vikárius Segesdről jelzi, hogy a Thoold-i kolostorba megy lakni. Az 1555. évi török hadjárat azután végleg megszünteti a szerzetesi életet.

1864-ben a romokat a karádi uradalom lebontatja és a kolostor boltozatos pincéjére kilenc ablakos, félmeletes gazdasági és tisztí épületet emel, ősi fákkal, festői környezetben, nagyon szép parkban a „kastély” most állami gazdasági központ. A nagy múltra – a sarkokon kivehető – faragott kövek emlékeztetnek.

1383. évben Zámbo fia, Mezewlak-i László fiainak, Miklós úr Óbuda várnagya végrendelkezett, melynek szövege benne van Zsigmond királynak 1399. évben kelt levelében, mely többek között elmondja, hogy mivel Szent László és Szent Zsigmond királynak Kysbathe, másként Gerchen birtokon lakó remetéinek hiányzik a szántóföld és rét, azért Nagh Bathe birtokának határában egy darab szántóföldet és rétet

29. OL Acta Pauli, Fasc. 627.

30. OL DI 18, 355.

31. OL DI 10, 838.

32. OL Acta Pauli, Fasc. 578.

tur. Ideo quondam particulam terre arabilis ac pratum suum inter metas possessionis sue Nagh Bathe existentem legavit dictis fratribus. Iste fundator sepultus est in Thould.

Anno 1384 idem magnificus dominus Nicolaus Zambo de Mezewlak, magister tavernicorum domine regine Marie volens fundare monasterium ad honorem Beate Marie Virginis in superficie possessionis sue Thould vocate in comitatu Simigiensi dedit pro usu habitaculis et fratrum inibi habitandorum possessionem Thould vocatam, simul cum quadam terre particula Kygyoshazw vocata eidem possessioni Thold contigua. Extant multe littere super hoc scilicet donatio eiusdem domini Nicolai de anno 1390 Marie regine confirmante hanc donationem et Sigismundi imperatoris de anno 1412 quas impetravit reverendus pater Georgius pro tunc prior generalis. Item statutores conventus monasterii Sancti Egidii de Simigio. Item sunt multe alie littere originales loquentes pro dicto domino Nicolao et presertim statutores capituli Budensis. In eisdem litteris domine regine Marie dicitur quod dictus dominus Nicolaus prius habebat propositum construendi monasterium, nomine Sanctorum Ladislai et Sigismundi regum donaveratque quondam possessionem suam Kysbathe seu Gerche vocatam, sed postmodum subtilius considerans quod illa possessionem sufficeret pro sustentatione fratrum. Ideo iterato recepit eas in manus suas attamen originales littere eiusdem possessionis Bathe adhuc conservantur in scrinio claustrarii de Thold.

Nota etiam quod rex Ludovicus dederat dicto domino Nicolao has possessiones scilicet Thould et Bathe in concambium possessionis ipsius Nezlwwa in comitatu Trinchiniensi et Lwchman in comitatu Soproniensi cum septem rotis molendinorum. Balneo pomietis cum terris arabilibus item Cheknosthelek que perrinebat ad Paraffewlde. Extant super hoc concambie littere eiusdem regis Ludovici inserte litteris conventus Simigiensis de anno 1395. Nota etiam quod pro his possessionibus iam dudum litigatum fuit sed in anno 1384 sententia fuit lata in favorem domini Nicolai. Vide in litteris comitis Nicolai de Zeecz per longum passum ubi etiam habetur quod poccasione motarum Kygyoshazw et Andach quidem Paulus qui se nobilibus resolutis singulis disalcatis pedibus et terra super capita eorum levando metaverunt.

Nota ut habetur in litteris regis Ludovici de anno 1355 quo idem rex propter fidelis servitium Pauli Magni dederat possessionem Kysthoold eidem. Que scilicet olim pertinebat Georgio et Petro de eadem Kysthoold sibi per defectum seminis ad regiam maiestatem et donationem descenderat. Ad quam quidem possessionem dictus Paulus se statui fecit nullo contradictore apparente. Insuper metas distinguere fecit ut patet in litteris conventus sine contradictione de anno 1354 que scilicet littere sunt inserte in litteris eiusdem Ludovici regis de anno 1355 emanatis, sed postea per defectum seminis huius Pauli Magni rex Ludovicus dictam possessionem Kysthoold dedit domino Nicolao Zambo, item habentur littere metales comitis Petri de Peren distinguentes inter metas possessionis Thould et Kowaznya de anno 1412.

Item alie metales eiusdem Petri de Peren distinguentes inter metas possessionis heremitarum de Thould et Ewiwes carthusiensi.

Anno 1392 idem dominus Nicolaus legavit huic duas possessiones Gamas vocatas hereditarias ipsum concernentem. Vide in litteris Sigismundi regis item in litteris regis Ludovici insertis aliis litteris capituli Budensis in concambium pro Kyssffalwd. Item hanc donationem etiam fecit domina Elisabeth relicta. Habentur littere eiusdem capituli anno 1395.

Anno 1449 magnificus dominus Joannes filius waywode de Marcili donavit huic quoddam terras arabiles inter possessiones Neзде, Kerezthegh et Zalad adiacentes nec non vineam suam ante cantrum Feyerkeu et unam silvam ad 50 iugera se extendens item quoddam pratum et piscinam penes lacum Balatun omnino inter metas possessionis Pereshegh adiacentem. Extant littere conventus S Egidii de Simigio. Extant etiam littere metales cruciferorum de Alba pro heremitis loquentes de anno 1265. (Sic!)

hagyományozott az említett testvéreknek. Ezen alapítót Tholdon temették el.

1384. évben nagyságos Mezewlak-i Zambo Miklós úr, Mária királynő tárnokmestere kolostort szándékoztván alapítani a Boldogságos Szűz Mária tiszteletére a Somogy megyei Thould birtoka területén, Thould birtokát odaadományozta a testvéreknek lakóhelyül, úgyszintén Thould birtokával határosan bizonyos Kygyoshazw nevű földterületet is. Sok oklevél van Miklós úrnak erről az adományozásáról, melyet 1390. évben Mária királynő, 1412. évben tiszteendő György atya, akkori rendfőnök kérésére. Valamint a somogyi Szent Egyed kolostor konventjének beiktatólevele is. De sok más eredeti levél is beszél Miklós úrról, főleg a budai káptalan beiktatott levele. Mária királynő levelében olvasható, hogy amikor Miklós úr kolostort szándékozott alapítani Szent László és Szent Zsigmond király tiszteletére előbb Kysbathe, másként Gerche nevű birtokát odaadományozta, de utóbb alaposan megfontolta, hogy az említett birtoka nem elegendő a testvérek megélhetéséhez. Ezért ezeket újból visszavette saját levelével mindazonáltal Bathe birtokára vonatkozó eredeti levél megvan a Thold-i kolostor szekrényében.

Jegyezd meg azt is, Thould és Bathe birtokot Lajos király adományozta Miklós úrnak cserébe trecsénmegyei Nezlwwa és sopronmegyei Lwchman birtokáért hétkeű malommal, fürdővel, gyümölcsösökkel és szántóföldekkel együtt, ezenkívül a Paraffewlde-hez tartozó Cheknontheket. Megvan erről a cseréről Lajos király oklevele a somogyi konvent 1395. évben kelt oklevelébe foglalva. Jegyezd meg azt is, hogy ezekért a birtokokért már régóta perlekedtek, de 1384. évben Miklós javára döntöttek. Lásd Zeecz-i Miklós Comes levelében bővebben, ahol azt is olvashatod, hogy Kygyoshazw és Andach határáráskor Pál a nemesekkel együtt ruhában, meztláb, fejük fölé rögöt emelve jelölték meg a határokat.

Jegyezd meg azt is, hogy Lajos királynak 1355. évben kelt levelében az is megvan, hogy a király Nagy Pál hűséges, szolgálatáért adományozta neki Kysthoold-ot, mely ugyanis egykor Kysthoold-i György és Péteré volt, akiknek magvaszakadtával Kysthoold a király öfelségére háromlott vissza és vált adományozhatóvá. Ebbe a birtokba Pált ellentmondás nélkül iktatták be. Ezenkívül ellentmondás nélkül jelölték ki határait, mint ez kitűnik a konvent 1354. évben kelt leveléből, melyet belefoglaltak Lajos király 1355. évben levelének szövegébe. De utóbb e Nagy Pál magvaszakadtával Lajos király Kysthoold birtokot Zambo Miklós úrnak adományozta.

Meg van Perényi Péter Comes határáráoklevele 1412-ből, mely kijelöli a határokat Thould és Kowaznya birtok között, ugyanígy Perényi Péter másik határáráoklevele a remeték Thould birtokának a kartauziak Ewtwes birtokától való elhatárolásánál.

1392. évben ugyanazon Miklós úr ennek a kolostornak hagyományozta két örökölt Gamas nevű birtokát. Lásd Zsigmond király, úgyszintén Lajos király levelének szövegét a budai káptalan Kyssfalwi cseréjéről szóló oklevelében. Ezt adományozta özvegy Erzsébet úrnőnek. Erről megvan a budai káptalan 1395. évben kiállított oklevele.

1449. évben Marczali-i vajda fia, nagyságos János úr, bizonyos Neзде, Kerezthegh és Zalad közt fekvő szántóföldeket adományozott és egy szőlőt Feyerkeu vára előtt, egy 50 holdnyi erdőt, egy rétet és egy halászhelyet, Pereshegh határában a Balatonnál. Megvan erről a somogyi Szent Egyed konvent oklevele és a fehérvári kereszteseknek a remeték javára 1265. évben kiállított határáráoklevele.

Anno 1417 domina relicta Demetry de Zych quendam vineam in territorio possessionis Zich in monte Weregde habitam et sibi per suum meritum usque vitam legatam post obitum vero heremitis. Ipsam tamen propter impedimentum cunctis non valens colere dictam vineam remisit fratribus pro quadraginta florensis nove monete.

Anno 1428 Joannes filius Bartholomeo de Gan legavit huic monasterio quendam vineam Arkws vocatam intra metas possessionis Gan in monte Ganhegh existente inter vicinos expressos in litteris conventus cruciferorum de Alba.

Anno 1450 fluvius sew piscatura Sarto vocata de lacu Balaton versus allodium de Sewen quod semper fuerit et est heremitarum non autem prepositi Albensis. Communis inquisitio et determinatio facta est. Vide in litteris prelatorum baronum et nobilium ac preceurum regni. Vide insuper litteras cruciferorum Albensium de anno 1464, ubi exprimitur divisio facta inter prepositum et fratres heremitas pro parte terrarum et aquarum circa Fewend.

Anno 1450 Joannes de Marczaly comes Simigiensis donavit huic unam rotam in suis molendinis a parte meridionali in Maros existente. Extant littere eiusdem domini Joannis.

Anno 1452 idem dominus Joannes waywode de Marczaly titulo pignoris obligavit pro salute anime sue et florensis quingentis tres rotas molendinorum suorum inter possessiones suas Jwth et Maros a parte meridionali decurrente in comitatu Wesprimiensis habitas. Extant littere fassionales Joannis de Hwnya d huius regni gubernatoris. Postea fratres huius domus in anno 1457 se statui fecerunt ut patet in litteris conventus S Egydii in Simigio statutorialibus.

Anno 1466 Stephanus filius Joannis Wgron suam et Antihonii fratris sui portionem in silva Arrosewde appellata inter metas possessionis Kas veente in comitatu Simigiensi ipsam emptionis titulo concernentem dedit huius monasterio.

Anno 1467 Blasius Werews legavit huic post mortem uxoris sue Helene vineam Rwsamaal vocatam in territorio Chaba existente tali conditione ut ipsa ex vineis omni anno det fratribus unum vas vini, item habentur multa alia bona in litteris testamentarii eiusdem huic clastro legata.

Anno 1474 nobilis Brictus de Beree legavit huic unam vineam in promontorio possessionis Beree sitam.

Anno 1481 Paulus presbiter de Werewcze plebanus de Zabady legavit huic quattuor missis perpetuo omni septimana dicendis equas equaciales numero centrum et duas vineas, unam in promontorio possessionis Zarzo vocate in loco Kwthos. Aliam in promontorio Kysberen in loco Bochorhegh existente littere cruciferorum de Alba, item habentur quedam littere Nicolai de Gara regni Hungarie palatini anno 1406 emanate super litigationem capituli Albensis cum heremitis occasione possessionis Kysthoold et duarum sessionum. Attamen heremite reportaverunt sententiam infauste suam.

Anno 1451 magnificus Joannes filius wayde de Marczali impignorarit huic pro 500 florensis auri portiones possessionarias in Andocz existentes. Extant super hoc littere domini Joannis de Hunyad gubernatoris.

Anno 1453 Joannes filius wayde de Marczaly donavit huic possessionem suam Aghy vocatam in comitatu Simigiensi existente. Extant littere donationis eiusdem. Sequenti vero anno reambulatio metarum eiusdem facta est inter dominam Nicolaum filium Stephani de Marczaly ex una parte vero ex altera inter Sebastianum filium Georgii de Keer ut patet in litteris domini Ladislai regis Hungarie, sed non loquuntur ille littere heremitis.

Anno 1455 Joannes filius wayde de Marchaly comes Zala-diensis legavit huic possessiones Kothosd Cherthew et Agy in comitatu Simigiensi existentes item silvam legavit in eodem comitatu possessiones suas videlicet Patha, Basad, Kerezthwh, Nybroan Poklosy tali conditione, quod idem Joannes vita comite eiusdem utatur, sed post mortem devolvantur ad fratres. Extant super hoc instrumentum publicum, quod fecit Gallus Michaelis de Hermothinowcz clericus Quinquecclesiensis. Ibidem habetur quod etiam legavit molendinum cum tribus rotis ex parte possessionis Maros existentem.

1417. évben Zych-i Dömötör özvegye Zich birtok területén a Weregde hegyen birtokolt szőlőjét, melyet a férje élethossziglan hagyott rá, a halála után a remetéknek adományozta. De öregsége folytán az említett szőlőt nem tudta művelni, még életében 40 újveretű forintért átengedte a testvéreknek.

1428. évben Gan-ai Bertalan fia: János ennek a kolostornak hagyta Gan birtok határában, a Ganhegh-en levő Arkws nevű szőlőjét, melynek szomszédjait a fehérvári keresztes kenvent levele feltünteti.

1450. évben döntés történt arról, hogy a Balaton tavából Sewen nemesi birtok irányában folyó Sew folyó, illetve Sarto halászhely a remetéké nem pedig a fehérvári préposté. Erről most tudomásulvétel (tanú és tanúvallomás) is volt. Lásd ezt az országot prelátusai, bárói, nemesi és előkelőségei levelében. Ezenkívül lásd még a fehérvári keresztesek 1464. évben kelt levelében, mely feltünteti a fehérvári prépost és a remete testvérek közötti osztozást Fewend körüli földeken és vizeken.

1450. évben Marczaly-i János somogyi főispán a Maros déli részén levő malmak közül egy kétkerekűt nekünk adományozta. Erről megvan János úrnak az oklevele.

1452. évben Marczali-i vajda via János úr zálogba adta a kolostor javára lelke üdvösségéért és 500 forint fejében Veszprém megyében Jwth és Maros birtoka között déli részben levő három malmát. Megvan erről Hunyad-i János kormányzó bizonyosságlevele. 1457. évben ezen kolostor testvérei beiktatták magukat ennek birtokába, mint ez kitűnik a somogyi Szent Egyed konvent beiktatóleveléből.

1466. évben Wgron János fia: István saját és Antal testvére részét a Somogy megyei Kas birtok határában levő Arrosewde nevű erdőből eladta ennek a kolostornak.

1467. évben Werews Balázs ennek a kolostornak hagyta a felesége: Ilona halála után Chaba területén fekvő Rwsamaal szőlőjét azal a feltétellel, hagyományozta, hogy a felesége évente adjon a szőlőjéből egy csőbör bort a testvéreknek. Úgyisint sok más e kolostor javára hagyott, jöszögről is szó van végrendeletében.

1474. évben nemes Beree-i Brictus hagyott ennek a kolostornak Beree birtok szőlőhegyén egy szőlőt.

1481. évben Werewcze-i Pál pap Zabady-i plébános hagyott ennek a kolostornak érette mondandó hetenkint négy miséért száz ménesbeli lovat és két szőlőt, egyiket Zarco nevű birtok Kwthos szőlőhegyén, a másikat pedig Kysberen szőlőhegyén Bochorhegh nevű részen, a fehérvári keresztesek oklevele szerint. Ugyancsak megvan Gara-i Miklós nádor 1406. évben kelt levele a fehérvári telekért folytatott peréről, mely a remtek számára kedvezőtlen ítélettel végződik.

1451. évben Marczali-i vajda fia, nagyságos János úr elzálogosította ennek a kolostornak 500 aranyforintért Andoczban levő birtokrészét. Megvan erről Hunyad-i kormányzó levele.

1453. évben Marczaly-i vajda fia: János ennek a kolostornak adományozta Somogy megyei Aghy nevű birtokát, melyről megvan az adománylevel. A következő évben végzett itt határjárását egyrészt Marczaly-i István fia: Miklós úr, másrészt Keer-i György fia: Sebestyén, mely kitűnik László király leveléből, ahol azonban egy szóval sem említik a remeteket.

1455. évben Marczaly-i vajda fia: János zalai főispán, ennek a kolostornak hagyta Somogy megyei Kothosd, Cherthew és Agy birtokát, úgyisint Somogy megyében egy erdejét, Patha, Basad, Kerezthwh, Nybroan és Poklosy birtokát olyan feltétellel, hogy János még életében használja azokat, de annak halála után a testvérekre szállnak. Megvan erről a hivatalos okirat is, melyet Hermethinowcz-i Mihály fia Gál, pécsi pap állított ki. Ugyanitt van szó arról is, hogy háromkerekű malmot hagyott nekik Maros birtokán.

Anno 1454 magnificus dominus Joannes filius magistri Nicolai wayde de Marczaly donavit huic monasterio tria molenina in possessione Maros super stagnum Saarwyze de lacu Balathon egrediente. Extant littere capituli Albensis.

Anno 1457 conventus S. Egidii in Simighio cum homine regie statui fecit fratres huius monasterii in dominum totalis portionis possessionariis Nicolai de Ffayz et Gregorii filii eiusdem in possessione Beree vocata in comitatu Simigiensi sine contradictione super donationem autem habentur littere eiusdem conventus.

Anno 1480 egregius dominus de Ffayz donavit huius totalis portionem suam in possessione Eczen in comitatu Simigiensi existente cum omnibus pertinentiis. Extant littere conventus S. Egidii de Simigio super donatione huiusmodi statutione absque contradictione, facta de eodem anno.

Anno 1449 magnificus dominus Joannes filius Nicolai wayde de Marczaly donavit huic totales portiones suas et directam medietatem in possessione Andoch in comitatu Simigiensi existentes cum suis pertinentiis. Extant littere conventus S. Egidii de Simigio et proprio sigillo signate.

Anno 1484 Ladislaus de Marchaly donavit huic medietatem possessionis Andach. Extant littere predicti conventus Sancti Egidii de Simigio.

Anno 1485 conventus Sancti Egidii de Simigio statuit fratres huius conventus in dominium totalis portionis possessionariis Eghazas Andach sine contradictione ut patet in eiusdem litteris.

Anno 1489 Albertus de Kyskarad legavit huic vineam in Berdath existentem.

Anno 1493 Joannes presbiter plebanus de Brwnya legavit huic tres vineas duas in territorio Zenth Myklos tertiam in monte Igal. Extant littere testamentales eiusdem.

Anno 1504 Joannes de Ffayz donavit huic monasterio totalem portionem suam in quadam una villa sessione iobagionali in possessione Zewlews in comitatu Simigiensi existente habitam quam a quodam Benedicto de Papol quondam egregius Gregorius de Ffayz comparaverat. Extant littere donationis eiusdem.

Anno 1505 conventus cruciferorum de Alba cum homine regio statui fecit fratres huius in dominium totalis curie nobilitarie quondam Bernardi de Ffayz in possessione Zewlews vocata in comitatu Simigiensi ipsos ex testamentaris dispositione eiusdem Bernardi et domine Justine relicte quondam Gregorii de Ffayz continente nullo contradictore apparante. Vide super hec litteras Gasparis de Nagocz vicarii Wesprimiensis, ubi habentur dispositiones testium super testamentaria dispositione eiusdem Bernardi.

1454. évben Marczaly-i Miklós mester vajda fia, nagyságos János úr ennek a kolostornak ajándékozta a Balathon tava melletti Saarwyze mocsár felett, Maros birtokon három malmot. Megvan erről a fehérvári káptalan levele.

1457. évben a Somogy megyei Szent Egyed konvent a királyi emberrel ellentmondás nélkül beiktatta a kolostor testvéreit Ffays-i Miklós és fia: Gergelynek a somogy megyei Beree nevű birtokon lévő egész birtokrészbe. Megvan erről az adományozásról ugyanazon konvent levele.

1480. évben Ffayz-i nemes úr ennek a kolostornak adományozta a Somogy megyei Eczen birtokon egész birtokrészét ezek tartozékaival együtt. Megvan erről a Somogy megyei Szent Egyed konvent levele ugyanezen évből az ellentmondás nélküli beiktatással együtt.

1449. évben Marczaly-i Miklós vajda fia, nagyságos János úr ennek a kolostornak adományozta egészen és a Somogy megyei Andoch birtok felét, azaz teljes birtokrészét a tartozékaival együtt. Megvan erről a Somogy megyei Szent Egyed konvent levele, melyet saját pecsétjével hitelesített.

1484. évben Marchaly-i László ennek a kolostornak adományozta Andoch-i birtok felét. Megvan erről a Somogy megyei Szent Egyed konvent levele.

1485. évben a Somogy megyei Szent Egyed konvent ellentmondás nélkül beiktatta e konvent testvéreit egész Eghazas Andoch-i birtokrészbe. Kiténik ez a konvent leveléből.

1489. évben Kyskarad-i Albert ennek a kolostornak hagyta Berdath-ban lévő szőlőjét.

1493. évben János pap, Brwnyai plébános ennek a kolostornak hagyta Zenth Myklós területén két, Igal hegyén egy szőlőjét. Megvan az adományozó végrendelete.

1504. évben Ffayz-i János ennek a kolostornak adományozta a Somogy megyei Zewlews birtok egyik jobbágy telken birtokolt egész örökrészét, melyet egykor nemes Ffayz-i Gergely vásárolt néhai Papoli Benedektől. Megvan erről az adománylevele.

1505. évben a fehérvári keresztes konvent a királyi emberrel ellentmondás nélkül beiktatta e kolostor testvéreit, a Somogy megyei Zewlews birtokon néhai Ffayzi Bernát nemesi kúriájának birtokába, melyet Ffayz-i Bernát és néhai Ffayz-i Gergely özvegye Jusztina úrnő végrendeletileg hagyományoztak. Lásd erről Nagocz-i Gáspár veszprémi helynök levelét, melyben olvashatók Ffayz-i Bernát három végrendeleti tanújának intézkedései.

MINDSZENTH (BALATONSZEMES)

(Zöld kódex 28–30. l.)

A Balatonszemesi Mindszenteokról nevezett kolostort 1323 körül Wyz-i Tamás alapítja.³⁵ 1325-ben már mint működött említik.³⁶ A kolostor és a templom Semes felett, közel a Balatonhoz épült egy dombon.³⁷ Közeliében, mint a legtöbb pálos kolostornál a középkorban forrás volt található.³⁸

Az alapító családon kívül számos jótévőt ismerünk. Ezek Kys Beren-ben, Gywg-on és Ewsed-en értékes ingatlanokat adományoztak a remetéknek.³⁹

A kolostor életét először 1542. év nyarán zavarja meg a török, majd az 1555. évi hadjárat teljesen megszünteti.⁴⁰

Az épületek – meglepően – még 1744-ben is aránylag elég épek voltak. A sekrestyével összeépült torony csak meszelést igényel és a tetőzetet kell felrakni. A quadrumos kolostor falai magasan állnak, a szentély és hajó keleti része sérült. Az épületek teljes kijavításához 800 frt elégséges lenne. Pár évvel előzőleg gr. Hunyadi István a romokat kitisztíttatta. Tárgyalások voltak a pálosrend tartományi vezetősége és a földesúr között, hogy 10 személy részére kijavítsák a kolostort és a templomot, a szerzetesek megélhetését pedig biztosítják. Kár, hogy a tervek nem valósultak meg.

33. OL Acta Pauli, Fasc. 132.

34. PESTHY F., Magyarország Helynévgyűjteménye. XXV. 320–321.

35. OL Acta Pauli, Fasc. 627.

36. FEJÉR Gy., Codex Diplomaticus. VIII. Pest 1860, Vol.

II. 664–668. – Compendium Historiae ISPPE, Vacca 1804, 35.

37. OL DI 2339.

38. OL Acta Pauli, Fasc. 415.

39. OL Acta Eccl. f. 59. nr. 1.

40. OL Acta Pauli, Fasc. 578.

Magister Lewkes dictus Toth filius Jacobi Rabolcha iterum denuo donavit huic monastreo possessionem suam Semes vocatam de prope Balathon in comitatu Simigiensi existente quam scilicet possessionem fratres huius monasterii a tempore foundationis possederant. Insuper idem Lewkes distinxit per metas et per regem Sigismundum anno 1414 confirmari fecit una fratre Ladislao priore huius monasterii. Extant littere eiusdem regis super predictis omnibus.

Anno 1350 Benedictus sacerdos de Chepel quoddam fenetum suum duarum dietarum in territorio ville Thelky existente, donavit huic. Extant littere conventus. S. Egidii de Simigio. Vide etiam litteras Lewkes.

Anno 1375 emanaverunt quedam littere fassionales conventus S. Egidii de Simigio super eo quod aliter Dese filius Bedech legavit huic monasterio suam portionem in quoddam fenile iuxta locum Lapaczwyze.

Eodem anno idem Dese pro redemptione unius molendini pro octo florenis huic monasterio imignorati dedit unum fenile falcaturam trium hominum ante quoddam molendium eorum existentem. Extant littere dicti conventus S. Egidii.

Anno 1360 Nicolaus filius Petri filii Barnabe nobilis de Wyz vendidit huic pro 52 florenis quoddam molendinum in fluvio Lapa decurrente cum uno lapide molari et cum di recta medietate fenilium nemorum terrarum culturarum et inculturarum et aliarum utilitatum pertinentium. Extant littere Ladislai Opwlye ducis regni Hungarie palatini item huic venditioni consensum prebuerunt Dese, Lucas et alii in literis conventus de Simigio descripti anno 1375.

Anno 1323 filius Folnar de Wyz donavit huic quoddam fenetum suum ad quinque falcastra in comitatu Simigienti, item idem pro Eradio filio suo Baxa legavit novem dietas terras in valle Banczy existentes versus Balathon.

Anno 1365 Petrus filius Mathe vendidit fratri Stephano priori huius pro 5 pensis denariis et decem denariis fenetum suum duarum dietarum. Extant littere capituli S. Egidii de Simigio.

Anno 1387 Nicolaus filius Petri de Wyz legavit huic quoddam pratum ad tria falcastra sufficientes in possessione Wyz existente. Extant littere capituli Albensis.

Eodem anno coram eodem capitulo tale condidit testamentum, quod suum molendinum ante curiam propriam existentem simul cum quadam piscina post obitum filiorum suorum dari commisit huic monasterio.

Anno 1382 Benedictus filius Matyws et Michael filius Ladislai cum suis fratribus de Wyz consensit donationi quinque falcastri feni et novem iugera terras in valle Banay existente quas fecit aliter huic monasterio Chaman filius Folmar. Extant littere conventus S. Egidii.

Anno 1376 Valentinus filius Nicolai de Wyz dedit huic quoddam fenile suum unius falcaturam in eadem Wyz existente pro alio prato similiter intra limites eiusdem Wyz existente. Extant littere conventus S. Egidii de Simigio.

Anno 1350 Stephanus filius Luce de villa Chepel legavit huic unum fenile ad duas falcaturas in territorio ville Tholwky existente super aliam particulam terre. Extant littere Joannis sacerdotis de Wyz et vicearchidiaconi de Feyer Eghaz.

Anno 1382 Michael filius Ladislai de Wyz consensit donationi facte aliter per Michaellem filium Joannis de Wyz qui donaverat huic claustrum septem iugera terras in dicta possessione Wyz in loco Beeche. Extant littere conventus S. Egidii de Simigio.

Anno 1392 statui sunt fratres per conventum Sancti Egidii in dominium cuiusdam molendini in territorio possessionis Wyz et in fluvio Lapa existente nullo contradictore apparante et in dominium cuiusdam particule terre in territorio eiusdem possessionis in loca Beeche existente que omnia legavit Gregorius filius Stephani de Wyz anno 1383. Extant littere eiusdem conventus.

Raholcha-i Jakab fia a Tothnak nevezett Lewkes mester ismételtén ennek a kolostornak adományozta a Balathon közelében lévő somogymegyei Semes birtokát, melyet ennek a kolostornak a testvérei az alapítás óta birtokoltak. Ezenkívül ugyanezen Lewkes határjelzőkkel elkülönítette és Zsigmond királlyal megerősítette 1414. évben László testvér, a kolostor perjelének hozzájárulásával az adományozását. Megvan ugyanazon király levele a mondottakról.

1350. évben Benedek Chepel-i pap ennek a kolostornak adományozta Thelky falu területén lévő két napi kaszálós kaszálóját. Megvan erről a somogyi Szent Egyed konvent levele. Lásd erről Lewkes levelét is.

1375. évben a somogyi Szent Egyed konvent előtt Dese fia Bedech másrészt Dese ennek a kolostornak hagyta Lapaczwyze közelében fekvő bizonyos kaszálóbani részét.

Ugyanezen évben ugyanezen Dese a kolostornak 8 Frt-ért zálogba adott malom visszaváltása fejében adott egy bizonyos malom előtt fekvő hárommberes kaszálóját. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1360. évben nemes Wyz-i Barabás fiának, Péternek fia Miklós eladta ennek a kolostornak 52 forintért a Lapa folyó melletti egykőves malmát a hozzátartozó művelt és műveletlen földek, berkek, kaszálók felével és egyéb haszonvételek felével együtt. Megvan erről Opwlyai László hercegnek, a magyar királyság nádorának levele. Ehhez az eladáshoz hozzájárult Dese, Lukács és mások a somogyi konvent 1375. évben kelt levele szerint.

1323. évben ennek kolostornak adományozta Wyz-i Folmár fia ötkaszásnyi somogyi kaszálóját. Ugyiszintén ugyanaz Baxa fia Eradius nevében ennek a kolostornak hagyta a Banez völgyében Balathon felől fekvő kilenc napszámnyi földjét.

1365. évben Máté fia Péter eladta István testvérnek, ezen kolostor perjelének 15 dénárért egy két kaszálónyi rétét. Megvan erről a somogyi Szent Egyed káptalan levele.

1387. évben Wyz-i Péter fia: Miklós ennek a kolostornak hagyta három kaszásnyi rétjét Wyz birtok területén. Megvan erről a fehérvári káptalan levele. Ugyanezen évben ugyanazon káptalan előtt úgy végrendelkezett, hogy a kúriája előtti malmát a halastóval együtt a fiai halála után ennek a kolostornak adományozza.

1382. évben Máté fia Benedek és László fia Mihály a Wyz-i testvérekkel együtt beleegyezett az ötkaszásnyi rét és kilencholdnyi Banay völgyi föld adományozásába, melyet egyébként ennek a kolostornak Folmár fia: Chaman adományozott. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1376. évben Wyz-i Miklós fia Bálint cserébe adta egykaszásnyi rétjét Wyz birtokon egy másik rétért, mely hasonlóképpen Wyz-en fekszik. Megvan erről a somogyi Szent Egyed konvent levele.

1350. évben Chepel-i Lukács fia István hagyott kétkaszásnyi kaszálót Tholwky falu területén egy másik földrész felett. Megvan erről Wyz papjának, Jánosnak a Feyer Eghaz-i esperesnek a levele.

1382. évben Wyz-i László fia Mihály beleegyezett Wyz-i János fiának Mihálynak az adományozásába, aki ennek a kolostornak adott hét hold földet Wyz birtok Beeche helyén. Megvan erről a somogyi Szent Egyed konvent levele.

1392. évben a Szent Egyed konvent ellentmondás nélkül beiktatta (pálos) testvéreket Wyz birtok területén a Lapa folyónál lévő malom és ugyanazon birtok Beeche nevű helyén egy földterületet birtokába, melyeket Wyz-i István fia: Gergely hagyományozott 1383. évben ugyanazon kolostornak. Megvan erről ugyanazon konvent levele.

Anno 1365 Stephanus filius Iwanch de Thelky quoddam fenetum empticum circa fenetum Omnium Sanctorum pro pensis sex denariorum huic monasterio vendidit. Extant littere conventus S. Egidii de Simigio.

Anno 1377 Nicolaus Petri de Wyz legavit huic monasterio totales medietates localis portionis possessionis in dicta Wyz habite et quoddam pratum ibidem iuxta fluvium Lapa existentem. Extant littere conventus S. Egidii de Simigio.

Anno 1379 fr. Blasius prior huius conventus vendidit pro 14 florenis quandam vineam ecclesie Omnium Sanctorum testamentaliter legatam ut habes in litteris eiusdem conventus S. Egidii.

Anno 1400 Thomas filius Joannis de Wyz confirmavit donationem Galli filii Laurentii de Wyz qui scilicet alias donaverit huic claustrum quoddam pratum. Vide de his duobus donationibus litteras conventus Sancti Egidii de anno 1400.

Eodem anno fr. Stephanus prior huius domus sua vesania et temeritate permutavit medietatem cuiusdam portionis possessionariis quondam Nicolai filii Petri de dicta Wyz hereditariam in eadem Wyz existente super medietatem fenilis in loco Lapa vocato habiti quod tamen facere non potuisset nec debuisset.

Eodem anno Jacobus Judeus de Alba vendidit fratri Thome priori huius monasterii pro viginti duobus florenis quandam vineam suam in territorio ville Kapolnay existente.

Anno 1409 Nicolaus Thome filius de Wyz vendidit fratri Ladislao priori huius pro octingentis et sedecim denariis terras suas arabiles septem iugere sufficientes in monte Bechegh habitas. Extant littere conventus S. Egidii de Simigio.

Anno 1410 Ladislaus prior per concambium dedit quandam particulam terre arabilis intra metas possessionis Wyz in loco Bechegh existente super aliam particulam terre arabilis Thome plebani, de quibus vide in litteris conventus S. Egidii de Simigio.

Eodem anno Blasius rector altaris Sancti Laurentii martiris de Chepel vendidit fratri Ladislao priori huius quasdam duas particulas terrarum arabilium intra metas possessionis Chepel existentes pro trecentis et triginta tinis cementi ad ruinam ecclesie S. Laurentii assumptis. Extant littere eiusdem conventus S. Egidii de Simigio.

Anno 1413 Joannes filius Nicolai Michael filius Ladislai de Wyz legaverunt huic quasdam duas particulas terre ipsorum hereditarium a Bnya-Welgh novem iugera in se continentes. Extant littere eiusdem conventus S. Egidii.

Anno 1438 frater Blasius prior huius claustrum quondam vineam eiusdem claustrum in territorio possessionis Thelky in loco Apathwelgye existente providis Paulo et Thome Kacho vendidit pro florenis 77 cum pacto ut quod diu ipsi vixerint singulis vindemiis vindemiis teneantur dare huic monasterio decem vasa vini et post mortem eorum dicta vinea revolvatur huc. Extant littere conventus eiusdem S. Egidii.

Anno 1450 Joannes filius wayde de Marczaly donavit huic unam vineam suam Kwpay vocatam in promontorio terrarum Bodo in meta vero Kady adiacente pro una missa de omnibus sanctis singulis septimanis perpetuo celebrandis. Extant littere eiusdem.

Anno 1460 Nicolaus de Wylak supportavit unam vineam Weresgyergh et patet in litteris suis.

Anno 1454 Urbanus filius Benedicti de Wyz legavit huic vineam suam in possessione Wyz in loco Ordynal in propria terra existente et penes silvam Fenyew Erdew cui quidem consenserunt fratres sui scilicet Ambrosius et Blasius litterati de Wyz. Vide in litteris dicti conventus S. Egidii etc.

Anno 1448. Bartholomeus Fawz de Gordowa donavit vineam suam Thelky vocatam huic monasterio. Eodem anno Stephanus Bartholomei Fawcz Similiter donavit vineam suam. Extant littere eiusdem.

Anno 1467 Joannes et Ladislaus de Marchali quasdam duas vineas hereditarum huius in meta Kereshegh existentes item proventus seu nonas vinorum prefatarum dua-

1365. évben Thelky Iwanch fia: István eladta Mindszent (kolostori templom) rétje táján vásárolt rétjét hat dénárért ennek a kolostornak. Megvan erről a somogyi Szent Egyed konvent levele.

1377. évben Wyz-i Péter fia: Miklós ennek a kolostornak hagyományozta Wyz birtokon lévő birtokrészének felét és egy rétjét a Lapa folyó mellett. Megvan erről a somogyi Szent Egyed konvent levelében.

1379. évben Balázs testvér, ennek a kolostornak perjele eladta tizennégy forintért a mindenszenteki egyház bizonyos szőlőjét, melyet végrendeletileg kapott, amint olvasható a somogyi Szent Egyed konvent levelében.

1400. évben Wyz-i János fia Tamás, megerősítette Wyz-i Lőrinc fiának: Gálnak adományozását, aki ugyanis ennek a kolostornak adományozott egy bizonyos rétét. Lásd mindkét adományozásról a Szent Egyed konvent 1400. évben kelt oklevelét.

Ugyanezen évben István testvér, ezen ház perjele meg gondolatlanul és elhamarkodottan elcserélte Wyz-i Péter fiának, néhai Miklósnak fél birtokrészét egy Wyz birtokon a Lapa folyónál lévő fél kaszálójáért annak ellenére, hogy ezt nem tehetette és nem kellett volna tennie.

Ugyanezen évben Jakab fehérvári zsidó eladta Tamás testvérnek, ezen kolostor perjelének 22 forintért Kapolnay falu területén fekvő szőlőjét.

1409. évben Wyz-i Tamás fia: Miklós eladta László testvérnek, ezen kolostor perjelének 816 dénárért Bechegh hegyen lévő kétholdnyi szántóföldjét. Megvan erről a somogyi Szent Egyed konvent levele.

1410. évben László perjel cserébe adott bizonyos szántóföld részecskét Wyz birtok határában Bechegh helyen Tamás plébános szántóföldcsekéje felett. Lásd erről a somogyi Szent Egyed konvent levelét.

Ugyanezen évben Balázs a Chepel-i Szent Lőrinc vértanú oltár igazgatója: eladta László testvérnek, ezen kolostor perjelének Chepel birtok határában fekvő két szántóföldcsekéjét a Szent Lőrinc egyház romjainál fejtett 330 darab terméskőért. Megvan erről a somogyi Szent Egyed konvent levele.

1413. évben Wyz-i Miklós fia: János, Wyz-i László fia: Mihály hagyta ennek a kolostornak Banyawelgh-ben lévő 2 darab öröklött kilenc holdnyi földbirtokát. Megvan erről Szent Egyed konvent levele.

1438. évben Balázs testvér, ennek a kolostornak a perjele, eladta a kolostornak Thelky birtok területén lévő Apathwelgye helyén fekvő szőlőjét 77 forintért Kacho Pálnak és Tamásnak azzal a kikötéssel, hogy amíg élenek kötelesek adni minden szüretkor a kolostornak tíz edény bort; a haláluk után a szőlő a kolostorra száll vissza. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1450. évben Marchaly-i vajda fia János adományozta ennek a kolostornak Kady-val határos Bodo szőlőhegyen lévő Kwpay nevű szőlőjét, azzal, hogy hetenkint a Mindenszentekről egy szentmisét mondjanak. Megvan a levele.

1460. évben Wylak-i Miklós adományozta oda ennek a kolostornak Weresgyergh nevű szőlőjét a levele szerint.

1454. évben Wyz-i Benedek fia Orbán hagyta erre a kolostorra Wyz birtok Ordynal nevű helyén, a saját földjén és a Fenyew Erdew mellett lévő szőlőjét. Ehhez hozzájárultak testvérei Wyz-i Ambrus és Balázs litterátusok. Lásd ezt a Szent Egyed konvent levelében.

1448. évben ennek a kolostornak adományozta Gordowa-i Fawz Bertalan Thelky nevű szőlőjét. Ugyan ebben az évben Fawz Bertalan fia István hasonlóan oda ajándékozta szőlőjét. Megvan ezekről a levelek.

1467. évben Marchali-i János és László ennek a kolostornak Kereshegh határában lévő két öröklött szőlője után járó jövedelmét, illetve a borkilencedjét átengedték bizo-

rum vinearum eiusdem provenire debentes relaxarunt pro certis missis perpetuo dicendis, item domini de Marchaly similiter supportarunt.

Anno 1480 Ladislaus quondam filius Gregorii bani de Marczaly supportare voluit has heremitas ab omni taxa et solutione none de tribus vineis sequentibus. Extant littere eiusdem.

Anno 1481 Egidius litteratus de Nozdy legavit huic monasterio suum fundum curie de Alba. Regali simul cum quodam molendino item ut de pretio vinee Warga, vendite molendinum removetur item legavit vineam Cher sue consorti ut post eius obitum descendat ad dictum vlastrum cum predio Kwp nuncupato in comitatu Simigiensi, extant littere conventus S. Egidii de Simigio.

Anno 1488 rex Matthias voluit supportare hos fratres de omni solutione none de vinois eorum et hec si aliter fuissent supportati et exempti. Extant littere eiusdem.

Anno 1497 Georgius de Bathor relaxavit proventus trium vinearum scilicet duarum Thekenews et terre Dynnyes vocatarum propter duas missas singulis septimanis perpetue dicendas. Extant littere eiusdem.

Anno 1493 Blasius Marthon civis de Chepel legavit huic medietatem vinee sue Bodgarmaal vocate sub conditione tali quod uxor sua vineis utatur, et postea revolvatur huc.

Anno 1498 Elena Byka de Raad legavit huic unum molendinum suum in Raad habitum pro perpetua memoria animarum. Vide in testamento Matthie de Korod.

Anno 1517 Brictius Istvan de Beren legavit huic tres iobagiones et tres sessiones desertas in possessiones Wyz existentes. Extat instrumentum publicum Michaelis Aranitis.

Eodem anno Clemens plebanus de Raad legavit omnia bona mobilia et immobilia huic.

nyos szentmisék végzéséért. Ugyanígy megengedték a Marchaly-i uraságok is.

1480. évben a néhai Marchaly-i Gergely bán fia: László mentesíteni akarta ezen kolostor remetéit a következő három szőlő után járó minden fizettség és kilenced alól. Megvannak erről a levelek.

1481. évben Nozdy-i Egyed litteratus erre a kolostorra hagyta fehérvári kúriája telkét egy malmával együtt, valamint az eladott Warga szőlő vétel árából a malmot újítsák meg. Továbbá úgyszintén Cher nevű szőlőjét a feleségére hagyta olyanképpen, hogy annak halála után az említett szőlője a somogyi Kwp birtokkal együtt a kolostorra szálljon. Megvan erről a somogyi Szent Egyed konvent levele.

1488. évben Mátyás király mentesíteni kívánta ezeket a testvéreket a szőlőik után járó kilencedek teljesítése alól, akik egyébként már mentesek és kivettek voltak efféle terhek alól. Megvan erről a levele.

1497. évben Bathor-i György ennek a kolostornak engedte át három szőlőjét, nevezetesen: két Thekenews-i és egy Dyanyes földi szőlője jövedelmét hetenkint két szentmise végzéséért. Megvan erről az oklevél.

1493. évben Marthon Balázs Chepel-i polgár hagyta erre kolostorra Bodgarmaal nevű szőlője felét olyan feltétellel, hogy a felesége holtáig használja, utána a kolostoré legyen.

1498. évben Raadi Ryka Ilona erre a kolostorra hagyta Raad-i malmát a lelkek örök emlékéül. Lásd ezt Korod-i Mátyás végrendeletében.

1517. évben Beren-i Brictius István erre a kolostorra hagyta három jobbágját és három elhagyott telkét Wyz birtokon. Megvan erről Aran Mihály hiteles okirata.

Ugyanezen évben Kelemen Raad-i plébános hagyta erre a kolostorra minden ingó és ingatlan vagyonát.

WETHAHYDA

(Zöld kódex 31–34. l.)

A Wethahyda-i Szent Miklós püspökről nevezett templomot és kolostort Gyögh Péter pap utóbb az első perjel 1310 körül alapítja a Wethahyda folyó mellett, Somogyvár közelében.⁴¹

A fehér barátok élete elég zavartalan 1542 nyaráig. Ekkor Enyingi Török Bálint erőszakoskodása elfoglalja

Mach-i nemesi kúriát és szőlőt és Kis János székes-fehérvári polgárnak adja. Miklós perjel a közeli somogyvári konvent előtt tiltakozik emiatt.⁴² A nyár további bajt is hoz. Megjelenik a török és felperzseli a kolostort, a templommal együtt.⁴³ A végső pusztulást az 1555. évi hadjárat jelenti.

Anno 1317 Petrus sacerdos de Gyogh postea prior huius domo cum Petro filio Stephani et aliis quam pluribus confessi sunt hoc quod Joannes filius Beder de Gyogh legavit huic dimidium vinee sue in territorio eiusdem ville Gyogh Magasmallhegye dicte existente inter vicinos qui ponuntur in litteris conventus Sancti Egidii de Simigio.

Anno 1318 Abraam filius Karachini et Adamus frater eius ac Brictius et Paulus cum aliis donaverunt huic quattuor iugera terrarum iuxta aquam Wethahyda item alia sex iugera et fenetum. Vide in litteris conventus S. Egidii que quidem sunt inserte aliis litteris eiusdem de anno 1371.

Anno 1323 idem Abraham filius Karachini nobilis iobagio castri Simigiensis de villa Almad quasdam particulas terre simul cum feneto et vinea inculta et terris suis separatas et habitas in his locis videlicet iugera octo terre campestris Olwuth vocate. Item sex iugera terre consimilis molendini item XII. iugera campestris in loco Cystynk, item duo iugera vinearum incultarum in territorio ville Almad mixtim adiacentia.

1317. évben Péter Gyogh-i pap, majd ennek a háznak perjele István fia Péterrel sok mással együtt azt vallotta, hogy Gyogh-i Beder fia: János erre a kolostorra hagyta Gyogh faluni Magasmallhegyé-n lévő szőlője felét, melynek szomszédjait is megnevezi a somogyi Szent Egyed konvent levele.

1318. évben Karachi fia Ábrahám és testvérei: Ádám, Brictius és Pál többekkel együtt ennek a kolostornak adományoztak Wethahyda vize mellett négy hold földet, a határ más részén pedig hat hold földet és egy rétet. Lásd ezt a Szent Egyed konvent levelében, mely bele van foglalva annak 1371. évben kelt levelébe.

1323. évben Karach fia: Ábrahám nemes somogyvári jobbágy Almad-i nemes Olwat nevű bizonyos földrészeket, rétet és pusztát szőlőt, vagyis nyolc holdnyi mezőt s sajátjaitól elkülönítve ennek a kolostornak adományozta. Úgyszintén a malmának hatholdnyi hasonló minőségű földjét, a Cystynk nevű mezőn tizenkét hold földet és Almad falu területén szerteszét fekvő két hold pusztát szőlőt.

41. OL Acta Pauli, Fasc. 627. – DI 14, 893 – DI 47, 489.

42. OL Acta Pauli, Fasc. 579.

43. OL Acta Pauli, Fasc. 578.

Anno 1350 Iwachinus filius Hege de Almaad donavit huic pro homicidio Pauli filii sui quondam vineam in uno iugere in monte Wezzews in territorio dicte ville Almaad. Extant littere conventus S. Egidii.

Anno 1351 Andreas filius Adwrmik de Maach legavit huic quoddam fenile duorum falcatorum. Extant littere, S. Egidii.

Anno 1355 Joachim filius Hege de Almaad cum suis donavit huic quondam terram particulam ipsorum cum feneto et virgulto prope heremitorium S. Nicolai et ponuntur mete in litteris dicti conventus.

Anno 1364 Nicolaus filius Michaelis de Wasad donavit huic cum suis uindecim iugera terras in territorio possessionis Almand super heremitorium S. Nicolai. Extant littere eiusdem conventus.

Anno 1366 fuerunt adiudicate huic quedam particule terre prata et vinea que condecantiam per predecessores Joannis fratris Marws fuerant eidem monasterio donata et per Petrum filium Dominici de Marronch occupata, item extant littere metales Nicolai Ponch regni Hungarie palatini. Vide metales in litteris Nicolai de Wylak de anno 1444.

Anno 1367 rex Lwdovicus commiserat fideli suo Thorda officiali de Zentgyergh ut quoddam molendinum et pratum ecclesie S. Nicolai indebite alienatum reddat una cum cursu aque in pristinum alveum restituto. Quondam etiam dominus suus palatinus dictis fratribus reddiderat. Quod quidem mondatum dictus Thorda adimplevit reddendo omnia.

In anno 1368 tandem prior generalis fr. Cristianus has tres litteras in litteris domini Lwdovici regis transsumi fecit in anno 1369, et eodem anno idem prior generalis distinguere metas possessionis Almaad a metis huius monasterii prout habetur in litteris eiusdem conventus S. Egidii.

Anno 1370 distincte sunt mete istius monasterii a metis ville Beren. Vide in litteris conventus S. Egidii.

Anno 1424 Paulus filius Cosme de Maacz dedit huic tum propter orationes quam vero pro sexaginta florenis quoddam pratum ad octo falcastra se extendentem in territorio possessionis Mach existente. Vide in litteris conventus S. Egidii.

Anno 1429 Ladislaus Messer de Kyrthews vendidit huic pro XVII. florenis quoddam suum fenile in possessione Maach habitum. Extant littere eiusdem conventus S. Egidii.

Anno 1443 Thomas Faber donavit huic monasterio novem iugera terrarum arabilium in Filwaz. Extant littere iuratorum de Somoghwar, scilicet Korozthos et Martini Bakos.

Anno 1442 Emericus capellanus specialis domini Gregorii plebani ecclesie Beati Georgii de Somoghwar legavit huic quattuor iugera terrarum arabilium in territorio possessionis Somoghwar in Olnaskwth vocato. Extant littere eiusdem conventus S. Egidii.

Anno 1443 Jacobus filius Dominici Susanne de Wasod donavit huic sex iugera terrarum arabilium intra limites possessionis Wasod existentes, inter vicinos qui scribuntur in litteris conventus S. Egidii de Simigio.

Anno 1451 Anthonius filius Thome Ruffi donavit huic tria iugera terrarum arabilium in territorio Hassad existente. Extant littere Ioannis Chap ceterorumque iuratorum de Somoghwar.

Anno 1452 Michael prior cum conventu vendidit vineam claustrum in territorio possessionis Hywgh in loco Dhese adiacente Joanni de Kysbryn pro reformatione tecture dormitorii ac domorum et celarii, nec non pro florenis VII.

Anno 1454 Joannes Nicolaus et Gergorius filii quondam Pauli litterati universas portiones eorum possessionarias in Mach habitas et hereditarias cum omnibus pertinentiis donarunt huic monasterio. Extant littere conventus S. Egidii.

Anno 1455 Gregorius prior vendidit discreto Gregorio plebano de Somoghwar unam vineam monasterii testamentaliter per nobilem Nicolaum Lengyel legatam pro decem florenis auri cum tali pacto ut post obitum plebani iterum revolvatur sid hoc monasterium.

1350. évben Almaad-i Hege fia: Iwachinus ennek a kolostornak adományozta Pál fia emberöléséért Almaad falu területén fekvő Wezzew hegyi egy holdnyi szőlőjét. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1351. évben Maach-i Adwrmik fia András ennek a kolostornak adományozta két kaszás rétjét. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1355. évben Almaad-i Hege fia: Joachim és a családja ennek a kolostornak adományozta bizonyos földrészcskéjét, rétjét és cserjését, mely Szent Miklós remeteség közelében volt. A határok is fel vannak tüntetve a Szent Egyed konvent levelében.

1364. évben Miklós, Wasad-i Mihály fia adományozta ennek a kolostornak Almaad birtok területén fekvő tizenegy hold földjét, mely Szent Miklós remeteség közelében volt. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1366. évben ítélték oda ennek a kolostornak azokat a földrészcskéket, réteket és szőlőt, melyeket méltányosságból Marws testvéreinek, Jánosnak az elődjei adományoztak ennek a kolostornak, de Marronch-i Domonkos fia Péter elfoglalta. Megvan erről Magyarország nádorának, Ponch Miklósnak a határjáróoklevele. Lásd ezt a határjáróoklevelet Wylak-i Miklós 1444. évben kelt levelében.

1367. évben Lajos király megbízta hűséges hivatalnokát Zentgyergh-i Thordát, hogy Szent Miklós egyházának jogtalanul elidegenített malmát és rétjét adja vissza a korábbi mederbe visszavezetett malomárokkal együtt. Amit a nádor az említett testvéreknek visszaítélt, most Thorda a király parancsát teljesítve a valóságban mind visszaadta.

1368. évben Keresztény testvér, a rendőrfőnök a három oklevelet már Lajos király oklevelébe belefoglaltatta 1369. évben átíratva és Almaad birtoktól a kolostorét határjelzőkkel elkülöníttette, amint Szent Egyed konvent levelében olvasható.

1370. évben Beren birtoktól ezen kolostorét határjelzőkkel elkülönítették. Lásd ezt a Szent Egyed konvent levelében. 1424. évben Maaczi Kozma fia Pál ennek a kolostornak adta több kérésre hatvan forintért Mach birtok területén fekvő nyolckaszásnyi rétjét. Lásd ezt Szent Egyed konvent levelében.

1429. évben Kyrthewsi Messer László eladta ennek a kolostornak tizenhét forintért Maach birtokon birtokolt bizonyos kaszálóját. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1443. évben Faber Tamás ennek a kolostornak adományozta kilenc hold Filwaz-i szántóföldjét. Megvan erről a Somoghwar-i esküdtek: Korozthos és Bakos Márton levele.

1442. évben Somoghwar-i Szent György egyház plébános urának: Gergelynek Imre káplánja ennek a kolostornak hagyta Somoghwar birtok területének Olnaskwth nevű részén négy hold szántóföldjét. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1443. évben Wasod-i Domonkos és Zsuzsanna fia: Jakab ennek a kolostornak adományozta Wasod birtok határában fekvő hatholdnyi szántóföldjét, melynek szomszédjait is megnevezi a somogyi Szent Egyed konvent levele.

1451. évben Ruffi Tamás fia Antal, ennek a kolostornak adományozta Hassad területén fekvő három holdnyi szántóföldjét. Megvan erről Chap János és több Somoghwar-i esküdtek levele.

1452. évben Mihály perjel és a konvent eladta a kolostornak Hywg birtok területén fekvő Dhese-i szőlőjét, Kysbryn-i Jánosnak 7 forintért, és hogy megújíthassa a hálótérmet, a rendház és a pince tetőzetét.

1454. évben néhai Pál litteratus fia János, Miklós és Gergely ennek a kolostornak adományozták Maach-i összes birtokrészüket a tartozékaival együtt. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1455. évben Gergely perjel eladta a kiváló Gergely Somoghwar-i plébánosnak a kolostor számára nemes Lengyel Miklós végrendeletével hagyott szőlőjét tíz aranyforintért olyan feltétellel, hogy a szőlő a plébános halála után visszazsárolja a kolostorra.

Anno autem 1466 moriens legavit huic monasterio ut patet in litteris conventus S. Egidii.

Eodem anno Jacobus litteratus Emericus et Joannes Messer dicti de Kewrews cum multis aliis donaverunt huic quondam locum molendini ipsorum Desstifewldawar nuncupati intra metas possessionis Maach in fluvio Hydaswyze decurrente et nobilis domina Veronica de Palffalwa pro reparatione molendini dedit florenos LX cum tali pacto ut certe collecte cum anniversario dicantur. Extant littere conventus S. Egidii etc.

Anno eodem relicta Elisabeth et Michael Benedictus ac Laurentius filii quondam Stephani Herdelii hospites de Somoghwar donaverunt huic quedam octo iugera in territorio Somoghwar in loco Nemorosallya. Extant littere eiusdem conventus.

Anno 1460 fratres Michael et Benedictus de hoc claustrum duas sessiones iobagionales de portione possessionariis Emerici Messer in possessione Maach habitas civis serunt Joanni filio Benedicti Messer de Kelked pro eo quod relaxavit fratribus et dimisit portionem suam quam habet in quodam molendino Fewldwarmolna vocato. Extant littere conventus S. Egidii.

Anno 1464 Oswaldus et Petrus filii Thome de Sorek donaverunt huic totales portiones eorum possessionarias puta unam sessionem destitutum habitatoribus in possessione Thewl cum terris arabilibus et aliis pertinentiis. Extant littere conventus S. Egidii de Simigio.

Anno 1466 Clemens plebanus de Alch legavit huic suam vineam emptitiam in terra parochialis ecclesie de Alch existente. Extant littere conventus S. Egidii etc.

Anno 1467 Valentinus plebanus de Zenth Andrasthelekd et nobilis domina Ursula relicta quondam Joannis Messer de Thelegd fassi sunt ad fidem, quod Joannes Messer in suo testamento legavit huic quondam vineam suam in territorio Maach ac nonas et munera quorundam aliarum duarum vinearum in territorio eiusdem possessionibus cum omni dominio earundem. Extant littere conventus S. Egidii de Simigio.

Eodem anno fr. Ladislaus Abbas et domina Ursula donaverunt huic duas sessiones quondam Gregorii Forro de Maacz. Vide in litteris eiusdem conventus.

Anno 1478 Vincentius Chehy Balthazar aurifaber donaverunt huic quattuor jugera terrarum arabilium in loco Onoskwh existente.

Anno 1483 Benedictus plebanus de Alch legavit huic quardam vineam suam hereditariam in territorio possessionis Alch in monte Thelek sitam pariter cum celario seu domo in eadem vinea existente. Extant littere conventus S. Egidii.

Anno 1482 emanavit statutorium conventus Sancti Egidii. Ubi dicitur quod fratres legitime introierunt in dominium molendini quondam Joannis, Nicolai et Gregorii filiorum quondam Pauli litterati de Myhald. Intra vero metas possessionis Mach in fluvio Thengeldvyze decurrente in comitatu Simigiensi habiti absque contradictione.

Eodem anno fr. Gregorius prior dictum molendinum locavit Gregorio Chathor de Wasad in perpetuum pro annuo censu cum pacto ut post obitum suum si absque heredibus utriusque sexus decederet extunc idem molendinum ad clastrum revolvatur. Extant littere cruciferorum de Alba.

Eodem anno lis fuerat orta occasione huius molendini inter priorem Gregorium et Blasium David de Mykla. Attamen sententia lata est in favorem heremitarum. Similiter in anno 1493 dictum molendinum per compositionem Laurentii publici notarii et aliorum proborum post multas controversias huic monasterio resignatum est ut habetur in quodam instrumento publico nomine Laurentii presbiteri nati Emerici de Ewrs et alterius notarii Johannis nati nobilis Benedicti Iso plenius continetur.

Anno 1487 dominus Laurentius dux donavit huic quoddas pratum inter metas possessionis Maacz existentem simul cum nonis et tributis montanis et muneribus duarum vinearum ipsorum fratrum scilicet Ganyla et Geres et Cestach

1466. évben (Gergely plébános) haldokolván és fentebbi szőlőt ennek a kolostornak hagyta, amint kitűnik a Szent Egyed konvent leveléből.

Ugyan ebben az évben Kewrews-i Messer-nek nevezett Imre és János valamint Jakab litterátus többekkel együtt ennek a kolostornak adományozta Desstifewldawar nevű hajdani malomhelyét Maach birtok határában a Hydaswyze folyónál. Palffalwa-i Veronika nemes úrnő pedig az említett malom helyreállítására 60 forintot adott, hogy évfordulati szentmisét mondjanak érte. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

Ugyan ebben az évben néhai Herdely István Somoghwar-i gazda özvegye: Erzsébet és fiai: Mihály, Benedek és Lőrinc ennek a kolostornak adományozták Somoghwar területének Nemorosallya nevű részén nyolc holdnyi földjüket. Megvan a róla szóló konventi levél.

1460. évben a kolostor Mihály és Benedek nevű testvérei két jobbágy telket Maach birtok határában, melyet annak idején Messer Imre polgár zálogba adott a kolostornak visszaadott Kelked-i Messer Benedek fiának: Jánosnak azért, mert az átengedte és átadta Fewldwarmolna nevű malomrészét a testvéreknek. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1464. évben Sorek-i Tamás fia: Oswald és Péter ennek a kolostornak adományozták egész birtokrészüket, nevezetesen: Thewl birtokon lévő pusztát telküket a szántóföldekkel és egyéb tartozékokkal együtt. Megvan erről a somogyi Szent Egyed konvent levele.

1466. évben Kelemen Alch-i plébános erre a kolostorra hagyta az Alch-i plébánia területén vásárolt szőlőjét. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1467. évben Bálint Zenth Andrasthelekd-i plébános és néhai Thelegd-i Messer János özvegye: Orsolya nemes úrnő eskü alatt bevallották, hogy néhai Messer János a végrendeletében ennek a kolostornak hagyta Maach területén fekvő szőlőjét és ugyanezen birtokon fekvő két más szőlőt szedhető kilencedet és más járandóságokat, a teljes jogot. Megvan erről a somogyi Szent Egyed konvent levele.

Ugyanezen évben László testvér, apát és Orsolya úrnő ennek a kolostornak adományozta néhai Maacz-i Forró Gergely két telkét. Lásd erről a Szent Egyed konvent levelét.

1478. évben Chehy Vince és Boldizsár ötvös ennek a kolostornak adományozta négy holdnyi Onoskwh-i szántóföldjét.

1483. évben Benedek Alch-i plébános ennek a kolostornak hagyományozta Alch birtok területén lévő Thelek hegyen fekvő örökös szőlőjét az ottani pincés házzal együtt. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1482. évben kelt a Szent Egyed konvent beiktató levele, mely szerint a testvérek törvényesen ellentmondás nélkül birtokba léptek néhai Myhald-i Pál litteratus fiának Miklós, János és Gergely a Somogy megyei Mach birtok határában a Thengeldvyze folyónál fekvő malmába.

Ugyanezen évben Gergely testvér, a perjel az előbb említett malmot örökbérlésbe adta Wasad-i Chathor Gergelynek évi bérért azon feltétellel, hogyha mindkét nembeli lemenő örökös nélkül hal meg, a malom a kolostorra száll vissza. Megvan erről a fehérvári keresztesek levele.

Ugyanezen évben per támadt a malom miatt Gergely perjel és Mykla-i Dávid Balázs között. Mindazonáltal kedvező ítéletet kaptak a Remeték. 1493. évben a fentebbi malom Lőrinc közjegyző és más becsületes emberek által sok pereskedés után létrehozott egységben újból végleg ezé a kolostoré lett, amint bővebben olvasható Lőrinc pap született Ewrs-i Imre, János a másik jegyző született nemes Iso Benedek közokiratában.

1487-ben Lőrinc herceg úr ennek a kolostornak adományozta Maacz birtok határában a rétjét és a testvéreknek (ti. pálosoknak) Swlyk birtokon fekvő Ganyla, Geres és Gestach hegyi két szőlőjének neki járó kilencedjét, hegyvám-

in Swlyk possessionibus existentibus et sibi provenire debentibus. Extant littere eiusdem conventus inserte aliis litteris eiusdem de anno 1510.

Anno 1492 nobilis Nicolaus de Pethend consensit legationi testamentarie Oswaldi genitoris sui Tegantis huic quasdam terras arabiles Penke nominatas intra metas possessionis Thothy in comitatu Simigiensi habitas. Extant littere conventus S. Egidii.

Eodem anno Ladislaus filius Oswaldi de Serek donavit huic quasdam sex vineas suas tum tituli libertate, quam vero possedit libere absque omni solutione none tributi vel muneris perpetuis missis tali pacto quod si fratres sui velent redimere habeant facultatem tamen propterea misse non relaxentur a celebratione. Extant littere conventus S. Egidii.

Anno 1493 Stephanus presbiter confessor quondam Gregorii Lowas fassus eset quod dictus Gregorius legavit vineam suam empticiam in territorio Thwr existente uxori sue usque ad mortem ita, quod post obitum suum equalis medietas eiusdem vinee devolvatur ad claustrum hoc. Extant publicum instrumentum Benedicti filii Petri de Kewreshegh.

Anno 1488 prior Gregorius per modum concambii dedit vineam unam claustrum in promontorio Maach existente. Gregorio plebano de Alch pro alia vinea existente in territorio possessionis Gwygh in monte Cheerhath. Extant littere conventus S. Egidii.

Anno 1504 Emericus de Pernez cum suis legavit huic decem sessiones iobagionales sex populosas et quatuor desertas in possessione Thewl vocata et multa alia presertim centum florenos pro fabrica ecclesie item perpetuo omni anno in festo S. Nicolai episcopi duos porcos vel duos florenos scilicet porcos valentes tali pacto ut perpetuo quolibet die unam missam celebrare debeant pro salute anime sue et charorum suorum. Extant littere conventus S. Egidii.

Anno 1507 Matheus Abbas de S. Martino relaxit sibi provenientem decimam de vinea huius monasterii existente in Somoghwar in monte Chemethe. Extant littere eiusdem.

Anno 1508 Joannes prior vendidit Emerico Feyer et sue consorti Catharine usque ad vitam eorum unam vineam in promontorio Somoghwar in monte Chemere sitam pro quadraginta florenis cum pacto ut post obitum eorum revolvatur huc. Extant littere conventus Sancti Egidii de Simigio.

Anno 1509 Benedictus Jonas de Horpach donavit huic monasterio medietatem cuiusdam silve Agherezwen in territorio possessionis Kyswythya. Extant littere eiusdem conventus.

Anno 1512 idem Benedictus donavit huic quandam silvam Chomor vocatam in territorio Possessionis Kyswythya in comitatu Simigiensi. Extant littere conventus S. Egidii de Simigio.

ját, egyéb szolgáltatásokat. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele, belefoglalva ugyanezen konventnek 1510. évben kelt levélszövegébe.

1492. évben nemes Pethend-i Miklós beleegyezett ebbe, hogy apja: Oswald ennek a kolostornak hagyja végrendeletében a Somogy megyei Thoth birtok határában fekvő Penke nevű részén lévő bizonyos szántóföldjét. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

Ugyanezen évben Serek-i Oswald fia László ennek a kolostornak adományozta hat szőlőjét egyrészt mentesítés címén, másrészt, mivel szabadon birtokolta kilenced, hegyvám, illetve szolgáltatás kötelezettsége nélkül, olyan feltétellel, hogy mindig misézzenek érte; ha pedig atyjafiai vissza akarják váltani a szőlőket, megtehessék, de azért a misék ne maradjanak el. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1493. évben István pap, néhai Lowas Gergely gyóntatója vallotta be, hogy Gergely Thwr területén vásárolt szőlőjét úgy hagyta élethossziglan a feleségére, hogy annak halála után a szőlője fele ezé a kolostoré legyen. Megvan erről a Kewreshegh-i Péter fiának, Benedeknek a közokirata.

1488. évben Gergely perjel cserébe adta a kolostor Mach szőlőhegyén lévő szőlőjét Gergely Alch-i plébánosnak Gwgt birtok területén lévő Gheerhath hegyi szőlőjéért. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1504. évben Pernez-i Imre Thewi birtokos és a hozzátartozó tíz jobbágytelket, melyekből hat népes, négy meg néptelen, végrendeletileg hagyományozott ezenkívül sok egyebet, főleg száz forintot a templom építésre és évente Szent Miklós püspök ünnepén két sertést, vagy a sertéseket érő két forintot azzal, hogy a testvérek mindig naponta misézzenek saját és szeretett övéi lelkiüdvösségéért. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1507. évben Máté, Szent Márton apátja elengedte kolostornak a Somoghwar-i Chemete szőlőhegyen lévő szőlőjéből neki járó kilencedet.

1508. évben János perjel eladta Feyer Imrének és feleségének: Katalinnak élethossziglan a Somoghwar-i Chemere szőlőhegyen lévő szőlőt negyven forintért olyan feltétellel, hogy haláluk után újból a kolostoré lesz. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1509. évben Horpach-i Benedek, Jónás adományozta ennek a kolostornak Kyswythya birtok területén lévő Agherezwen nevű erdejének felét. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1512. évben ugyanazon Benedek adományozta a kolostornak a Somogy megyei Kywythya birtok területén lévő Chomor nevű erdejét. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

SANCTUS DOMINICUS

(NAGYSZAKÁCSI)

(Zöld kódex 34–35. l.)

A Nagh Zakach-i Szent Domonkos kolostort 1263-ban említik először.⁴⁴ A szerzetesrendet alapító Szent Domonkost 1234-ben avatják szentté.⁴⁵ Tiszteletét a szenttéavatás után rövid három évtized múlva hirdető templom annak a segítségnek viszonzása, amelyet a pálosrend alapítója, Essztergomi Boldog Özséb 1262. évi római útja alkalmával Aquinói Szent Tamás domonkos hittudóstól kapott a pápai udvarban a pálosrend jóváhagyása érdekében.⁴⁶

44. GYÖNGYÖSI G., Vite Fratrum. Budapesti Egyetemi Könyvtár AB 151, cap. x.

45. Katholikus Lexikon. Bp. 1931, 435.

46. OL Acta Pauli, Fasc. 627.

Nagh Zakach-i közelében⁴⁷ Baráti szentegyház nevű völgyben⁴⁸ a község nemesi alapítják a kolostort.⁴⁹ Út vezet a faluból a pálosokhoz és a szomszédos Léta községből meg a szerzetesek temetőjéhez.⁵⁰ A templomban is temetkeznek.⁵¹

A faluban Mindenszentek tiszteletét hirdeti a plébániatemplom. 1463-ban a plébánoson kívül két káplánt ismerünk.⁵²

A páloskolostor közkedveltségnek örvend. Számos

47. vö. 44. jegyzet

48. DI 7125. – SML Metales 1810.

49. D 6901

50. D 6901

51. D 4867.

jótevő jelentős adománnyal támogatja. Megemlítiük most ezek közül 1401-ben Terpe Mihály királyi szakácsot⁵³ és 1464-ben Nemes György királyi szakácsok mesterét.⁵⁴

A szerzetesi csendes életet 1413. okt. 16. előtti szombaton Zachachy-i Bakator Benedek és László botrányos viselkedése dűlja fel: a kolostorban András laikus testvér megverik és súlyosan megsebesítik.⁵⁵ 1471-ben pedig Lak-iak és Zenyer-iek Nagh Zakach-ra törnek, a falusiak marháit, disznóit elhajtják, sok fér-

fit és nőt tetleg bántalmaztak, Simon udvarházát pedig felgyújtják.⁵⁶

1550-ben a pálosrend főnöke Gondos Istvánnak és Pálffy Gergelynek és Mátyásnak, nagyszakácsi nemeseknek 12 évre bérbeadja a kolostor minden ingatlanját, mivel a szerzeteseknek itt lakni nem lehet és a javaikat gondozni nem tudják.⁵⁷ A szerzetesi élet végleg megszűnik, az épületeket lerombolják és anyagukat pedig teljesen elhordják.

Anno 1359 Ladislaus filius Ananias homo de Letha legavit huic monasterio suam vineam de Letha quam propriis manibus plantavit, ita ut tertia pars musti omni anno cedat uxori sue et post mortem tetalem ad fratres revolvatur. Vide in litteris Thomo sacradotis, ubi institutum est testamentum huius Ladislai.

Anno 1382 patroni huius monasterii in Zakachy commorantes donaverunt huic antiquam donationem predecessorum suorum ratificantem per metas distinxerunt. Vide in litteris conventus S. Adriani de Zala de anno 1399.

Anno 1385 Bekes et Michael filii Keres de Nagzakach dona verunt huic quandam vineam per eosdem plantatam in territorio possessionis Naghzakacz. Vide in litteris conventus Sancti Egidii de Simigio.

Anno 1401 magister Michael Thewrpe cocus regie maistatis donavit huic quasdam portiones possessiones suas possessorias in Zakachy habitas ut puta tres sessiones integras, vineas, silvas, terras arabiles et prata, tali conditione quod si ipse sine heredibus masculinis decederet et tunc revolvatur ad hoc monasterium. Hoc idem successu temporum videlicet anno 1456 Petrus Thewrpe fassus est. Vide in duabus litteris scilicet conventus S. Egidii inserte in litteris regis Sigismundi de anno 1410 et in publico instrumento Francisci clerici de anno 1456. Item licet prefatus nobilis sine heredibus oboerit tamen Ioannes Gondos omnia cupra dicta bona occupavit et occupata tenet. Vide in litteris regis Ladislai de anno 1498.

Anno 1402 Joannes filius Nicolai de Zakacz item Egidius filius Joannis et Blasius filius Michaelis de eadem donaverunt huic unum locum molendini intra metas eiusdem possessionis in fluvio Horos Allya et duo iugera terrarum arabilium iuxta molendinum. Extant littere conventus S. Egidii de Simigio.

Anno 1409 Nicolaus Fodor legavit huic monasterio vineam suam de Maroth cum conditione si ipsum mori contingerit. Vide in litteris conventus S. Egidii.

Anno 1411 Franciscus Blasius Dominicus et alii nobiles de Zakachy donaverunt huic quattuor iugera terrarum arabilium. Idem prefatus Blasius unum iuger et Dominicus simile. Vide vicinos in litteris conventus S. Egidii de Simigio.

Anno 1424 frater Lucas prior generalis fecit concambium cum Michael Kigyo et aliis nobilibus de Zakacz. Vide in suis litteris.

Anno 1455 Ladislaus de Zecheen legavit huic quandam vineam suam minorem in territorio possessionis Zecheen habitam in confinio item conserto publico instrumento Francisci clerici.

Anno 1463 Valentinus Cozma de Zakacz legavit huic quandam particulam terre sub silva Sereghelffago. Vide in litteris eiusdem.

Anno 1466 Georgius Weres de Zakacz donavit huic Zelesharasth. Vide in litteris regis Matthie.

Anno 1471 magister Georgius Weres de Zakacz donavit huic domum seu curiam suam in possessione Naghzakachy

1359. évben Letha-i Anias fia László hagyományozta ennek a kolostornak Letha-n sajátkezűleg ültetett szőlőjét olyan képpen, hogy a must egyharmada a feleségéé legyen, annak halála után pedig a szőlőt mindenestől a testvérekre szálljon. Lásd ezt Tamás pap levelében, melyben benne van ugyanazon László végrendeletének szövege.

1382. évben ezen kolostor kegyurai Zakachy-ban való tartózkodásuk alatt adományozták az elődjeik ősi adományát jóváhagyva és a határokat kijelölve. Lásd ezt a zalai Szent Adorján konvent 1399. évében kelt levelében.

1385. évben Nagzakach-i Keres fiai Bekes és Mihály adományozta ennek a kolostornak Naghzakacz-i birtok területén általa ültetett szőlőjét. Megvan erről a Szent Egyed konvent levele.

1401. évben Thewrpe Mihály mester, királyi szakács, ennek a kolostornak adományozta Zakachy birtok területén lévő bizonyos birtokrészeit, nevezetesen: három telkét, szőlőt, erdeit, szántóföldjeit és rétjeit olyan feltétellel, hogyha férfi örökösök nélkül hal meg, mindez a kolostoré lesz. Ugyanezt vallotta később, nevezetesen az 1456. évben Thewrpe Péter. Lásd ezt két levélben, vagyis a Szent Egyed konvent levelében, mely benne van Zsigmond királynak 1410. évben kelt oklevelének szövegében és Ferenc papnak 1456. évben kelt közokiratában. Bár a fentebbi nemes örökösök nélkül halt meg, Gondos János mégis elfoglalta és birtokába tartja a felsorolt javakat. Lásd ezt László királynak 1498. évben kelt levelében.

1402. évben Zakacz Miklós fia János, János fia Egyed és Mihály fia Balázs ugyanonnan, ennek a kolostornak adományozta Zakacz birtok határában Horos Allya folyónál levő malomhelyét és két holdnyi szántóföldjét ugyanazon malom mellett. Megvan erről a somogyi Szent Egyed konvent levele.

1409. évben Fodor Miklós erre a kolostorra hagyta Maroth-i szőlőjét halála esetére. Lásd ezt a Szent Egyed konvent levelében.

1411. évben Zakacz Ferenc, Balázs, Domonkos és más nemesek erre a kolostorra hagytak négy hold szántóföldet. Ezenkívül Balázs és Domonkos még egy-egy hold szántóföldet hagyott. Lásd a szomszédokat a somogyi Szent Egyed konvent levelében.

1424. évben Lukács testvér, rendfőnök csereegységet kötött Kigyo Mihállyal és más Zakachy nemesekkel, lásd ezt a levelükben.

1455. évben Zecheen-i László erre a kolostorra hagyta Zecheen birtok területén lévő kisebb szőlőjét. Lásd ezt a szomszédokkal Ferenc pap közokiratában.

1463. évben Zakacz Kozma Bálint erre a kolostorra hagyta bizonyos földcskéjét a Sereghelffago erdő alatt. Lásd ezt az ő levelében.

1466. évben Zakacz-i Weres György ennek a kolostornak adományozta Zelesharasth-ot. Lásd ezt Mátyás király levelében.

1471. évben Zakacz Weres György mester ennek a kolostornak adományozta Naghzakachy birtokon lévő kúriá-

52. OL DI 15, 903

53. OL DI 8852

54. OL DI 16, 445.

55. OL DI 10, 129

56. OL DI 17, 268.

57. OSZK Fol. Lat. 1818, 129.

habitam nec non terram Berekynyezel ad aratra decem et medii dierum simul cum rubetis ibidem habitis ac tria iugera terre Roketas appellate item unam vineam et mediam in pro montorio Zeleharazthya simul cum rubetis ac quoddam fenlei simul cum medietate cuiusdam piscine in Chohosreth. Vide in litteris Matthie ubi ponitur pactum misse dicende. Item extant littere statutorum conventus S. Egidii de Simigio in sessionem nobilitarem sine contradictione.

Anno 1477 Joannes filius Nicolai de Maroth legavit huic quoddam suum molendinum trium rotarum in fluvio Sywa decurrente tali pacto quod toto tempore vite sue fratres hujus monasterii percipiant proventus eiusdem ab hora vesperearum- sabbati usque ad horas vesperearum diei do minice provenientes, post obitum ipsius dictum molendinum ad clastrum devolvatur.

Anno 1481 Stephanus nobilis de Zenthkyral legavit huic suum fundum cum curia et orto et edeficiis et duobus jobagonalibus pro duabus missis celebrandis. Vide in publico instrumento Valentini presbiteri de Sabaria.

Anno 1498 fr. Georgius prior conscientie sue immemor vendidit XXI florenis Valentino Kaze de Zakachy unum integram sessionem simul cum orto et curia quam legaverat domina Ursula relicta quondam Pauli Zakacz de Monyorokerek.

Anno 1495 Michael Kygyo et Martinus Wyd donaverunt huic unum pratum Zemethe appellatum et quattuor iugera terrarum arabilium cum medio in loco Felzewcher et quedam duo prata Kerekreeth nuncupata in loco Fewen nominato omnio intra metas possessionis Zakacz existentes. Extant littere conventus Sancti Egidii de Simigio.

Eodem anno fratres huius domus statuti sunt in dominium quorundam quattuor cum medio iugerum terrarum arabilium et trium pratorum in territorio de Zakacz. Vide in litteris domini Stephani Zapolya.

Anno 1491 statui sunt fratres per conventum S. Egidii in dominium unius curie nobilitaris in possessione Zakachy ex testamentaria dispositione domine Ursule. Relicte olim Petri de Zakach sine contradictione.

Anno 1509 Emericus Thelek relaxaverit huic monasterio omnem proventum et taxam sibi provenire debentem de quadam vinea fratrum in promontorio possessionis Zechen existente.

ját, tíz és fél napi aratásnyi Berekynyezel földjét egy ottani bokrosával, Roketas nevű három holdnyi földjét. Zeleharazthya szőlőhegyen lévő egy és fél szőlőjét bokrosával és kaszálójával, valamint Chohosreth-i halastava felét. Lásd ezt Mátyás levelében, ahol olvashatsz a mondandó szentmiséről is. Megvan a somogyi Szent Egyed konvent levele és a nemesi telkek ellentmondás nélküli beiktatásáról.

1477. évben Maroth-ji Miklós fia, János erre a kolostorra hagyta háromkerekű malmát a Sywa folyónál olyan feltétellel, hogy egész életében ennek a kolostornak a testvérei vételezzék be a malom jövedelmét a szombati vecsernyétől a vasárnapi vecsernyéig; halála után a malom egészen a kolostoré lesz.

1481. évben nemes Zenthkyral-i István erre a kolostorra hagyta nemesi telkét a kúriájával, kertjével, melléképületeivel és két jobbággyával együtt, hogy két szentmisét mondjanak érte. Lásd ezt Szombathelyi Bálint pap közokiratában.

1498. évben Gergely testvér, a perjel a lelkiismeretéről megfedekezve eladta 21 forintért Zakachy-i Kaze Bálintnak azt az egész telket kerttel és kúriával együtt, melyet néhai Monyorokerek-i Zakacz Pál özvegye, Orsolya úrnő hagyott erre a kolostorra.

1495. évben Kygyo Mihály és Wyd-i Márton adományozta ennek a kolostornak a Zemethe nevű rétét és négy hold szántóföldet Felzewcher közepén és két Kerekreeth nevű rétét Fewen-ben, Zakacz falu határában. Megvan erről a somogyi Szent Egyed konvent levele.

Ugyanezen évben ennek a rendháznak a testvéreit iktatták be Zakacz területén négy hold szántóföld és három rét birtokba. Lásd ezt Zapolya István úr levelében.

1491. évben ellentmondás nélkül iktatta be a Szent Egyed konvent ezen kolostor testvéreit egy Zakachy-i nemesi kúria birtoklásába, melyet néhai Zakachy-i Péter özvegye, Orsolya úrnő hagyott végrendeletében a kolostorra.

1509. évben Thelek Imre átengedte a kolostornak minden jövedelmét és fizetségét, mely neki járt a testvérek Zechen falu szőlőhegyén lévő szőlője után.

SANCTUS PETRUS IN SIMIGIO

(Zöld kódex 35–37. l.)

A pogányszentpéteri kolostort és Szent Péter apostol tiszteletére szentelt templomot a Kanisa-i család alapítja a XIV. század végén. 1381-ben már fennállott. Zenth Peter falu közelében kis dombon épült fel.⁵⁸

A templom az alapítócsalád temetkezési helye. 1433. nov. 21-én Kanisa-i László végrendeletében a templom átépítésére 600 aranyat ad és úgy rendelkezik, hogy a szülei mellé temessék a kriptába.⁵⁹

Az átépített templomot 1450-ben konzekrálják Szent Péter főoltárával és Szent Anna, meg Szent Erzsébet mellékoltárával együtt.⁶⁰

Kolostorunk 1426-ban már nem perjelség, hanem vikariatus.⁶¹

1426 Szent Márton ünnepe körül Meske-n a kolostor hazatérő jobbággyait Terebesi Antal fia Oz-

vald fegyveres társaival megrohanja, kilenc jobbággyot, 32 ökröt, két lovat, szekereket szállítmányaival együtt elfogják.⁶²

Lórántházi István pálos rendfőnök 1512 nagybőjt II. vasárnapján a szerzetesek látogatására érkezik. A szentnek tisztelt legfőbb előljáró a látogatás ideje alatt meghal és a templom kriptájába temetik el.⁶³

A török vész hírére a kolostor értékes egyházi felszerelését már 1534-ben a kanizsai várba mentik. 1550-ben is ott őrzik.⁶⁴

1545-ben a romos épületek javítására jámbor hívek összegeket adományoznak. 1563-ban az elhagyott templomot és kolostort a pálosrend a birtokkal együtt bérbeadja.⁶⁵ Kanizsát 1600-ban megszálló török meg az épületeket a vár erősítésére hordatja el.⁶⁶

58. OL DI 10, 201; 10, 877

59. OL DI 12, 552

60. OL DI 14, 369

61. OL DI 12, 552

62. OL DI 11, 754

63. GYONGYOSY G., Vite Fratrum A B 151 a. Cap. XXXVI.

64. OL Acta Pauli, Fasc. 627

65. OL KO A 2565, Pag. 552.

66. OL Acta Pauli, Fasc. 460.

Anno 1390 Thomas litteratus filius Joannis litterati claudi de Nemthy donavit huic monasterio quondam particulam terre in possessione Nemthy existente item limitibus suis distinxit. Quas vide in litteris conventus Sancti Adriani de Zala.

Anno 1382 reambulatio et metarum erectio possessionis Strighencz aliter Zentpetherffalwa facta est per conventum Zaladiensem et hominem regium accedente consensu dominorum de Kanyza qui et denuo dederunt unum molendinum in fluvio Strygencz decurrente prope villam Zentpether simul cum piscina et clausura ac cum tanto spatio terrarum ubi molendinum cum Bestys stare posset. Vide in litteris regis Lwdovici in quibus inseruntur littere conventus de Zala metales et statutores.

Anno 1408 Stephanus filius Joannis de Kanyza donavit huic redditus et proventus territorii montis Sancti Petri cum concernentibus. Extant littere eiusdem. Sequenti vero anno domina relicta quondam Nicolai filii olim Joannis magistri tavernicorum regalium de Kanyza donavit eidem monasterio unum suum molendinum duarum rotarum cum duobus pratis et aliquibus litteris arabilibus. Extant littere eiusdem domine in litteris conventus de Kapornak de anno 1417 emanatis. Habetur emptio huius molendini per dictam relictam dominam facta.

Anno 1416 domina Ursula coniunx magistri Matthie filii Petri de Pethke donavit huic quondam possessionem suam Memthy vocatam ita sicut vir suus Matthias mediantibus litteris regalibus perpetuo accedat. Extant littere conventus Zaladiensis fassionales tam huius domine Ursule quam etiam Matthie, item statutores sine contradictione et metalis monasterii S. Egidii de Simigio. Extant etiam unum originale Conventus de Kapornak et de Zala de anno 1415 exprimens quo pacto dicta possessio venerit in manus magistri Matthie et sue consortis, item extant littere confirmationis domini regis Sigismundi de anno 1418.

Anno 1419 Stephanus de Kanyza in suis litteris mandavit suis iobogionibus isto modo quod ipsi omnia munera et taxas alias sibi provenientes fratribus dare teneantur. Extant littere sue et conventus de Kapornak.

Anno 1420 magnifici domini Stephanus filius Joannis et Ladislaus filius Stephani de Kanyza donaverunt huic quondam possessionem ipsorum Zentpether vocatam in comitatu Simigiensi suis metis distinctam. Extant littere fassionales conventus Zaladiensis. Eodem anno fr. Petrus prior generalis per dominum regem Sigismundum confirmari fecit ut patet in litteris eiusdem regis. Eodem anno Emericus filius Dionesy olim iudicis de Sancto Paulo cum domina Elisabeth consorte sua donavit huic quondam vineam eorum in montis Zentpether in monte Nagygyeph in vicinitate inee fratrum Cozma vocate existentis et duo molendina et unum celarium item tertium molendinum similiter post decessum eorum dedit. Extant littere monasterii Zaladiensis, ubi exponuntur loca molendinorum et vicinitates.

Anno 1425 Stephanus de Kanyza donavit huic monasterio unum fundum iobagionalem in possessione Paald ac unam piscinam sibi in divisione cedentem in fine eiusdem possessionis existente. Extant littere eiusdem.

Similiter anno 1493 Georgius de Kanyza ibidem dedit quondam sessionem iobagionalem dempto iure montano. Vide de suis litteris.

Anno 1416 domina Margareta relicta quondam magnifici Nicolai de Kanyza donavit huic molendinum suum emptitium in territorio possessionibus Warazlo habito. Extant littere Sigismund regis item habentur littere conventus de Zala super huius modi emptione de anno 1414. Similiter habentur littere de Kapornak de anno 1417 super huiusmodi donatione facta per dominam Margaretham.

Anno 1447 Clemens Kapaas legavit huic quondam vineam suam in monte Erhegh existente. Simul cum domo sua in possessione Zentpether habita tali pacto ut post obitum sue uxoris Margarete huc revolvatur et postea defuncto dicto Clemente consors sua similiter legavit huic monasterio vineam suam in monte predicto existente cum co-

1390. évben Nemthy-i sánta János litteratus fia Tamás litteratus adományozta a kolostornak Nemthy falu határában lévő határjelekkel elkülönített földcsékjét. Lásd ezt a zalai Szent Adorján konvent oklevelében.

1382. évben végezte a zalai konvent és egy királyi ember a kanizsai urak hozzájárulásával Strighencz, másként Zentpetherffalwa falu határjárását és határjeleinek felállítását. A Kanyza-i urak, ugyanis ismételtén adományoztak egy malmot a Strygencz folyónál Zentpether falu közelében halászóhelyek és akkora területtel, ahol a malom az állatokkal együtt fenntartható. Lásd ezt Lajos király levelében, melyben benne van a zalai konvent határjáró és beiktató levele.

1408. évben Kanyzai János fia István adományozta ennek a kolostornak a szentpéterhegyi terület hozamait és jövedelmeit. Megvan erről a levele. A következő évben pedig néhai János mester, néhai Kanyza-i János királyi tárnokmester fiának néhai Miklósnak özvegye adományozta ennek a kolostornak kétkerekű malmát két réttel bizonyos patakparti szántóföldekkel együtt. Megvan erről a kapornaki konventnek 1417. évben kelt levelében az említett úrnak levele, melyben benne van, hogy ezt a malmot az említett özvegy úrnő vásárolta.

1416. évben Pethke-i Péter fiának, Mátyás mesternek a felesége Orsolya úrnő adományozta ennek a kolostornak Nemthy nevű birtokát olyanképpen, hogyha férje: Mátyás örökre hozzájárulását adja királyi levéllel. Megvan erről a zalai konvent (fassimialis) bizonyáglevelé, Orsolya úrnő és Mátyás részéről is.

Ugyanígy a somogyi Szent Egyed monostor ellentmondás nélküli beiktató és határjáró is. De megvan a kapornaki konvent eredeti levele és a zalai konvent 1415. évben kelt levele is, melyben olvasható, hogy a birtok miképpen került Mátyás mester és felesége kezére. Ugyanígy megvan Zsigmond király 1418. évben kelt megerősítő levele is.

1419. évben Kanyza-i István a levélben megparancsolta a jobbágynak, hogy a tőlük neki járó szolgáltatásokat és egyéb fizetéseket kötelesek átadni a testvéreknek. Megvan erről az ő és a kapornaki konvent levele.

1420. évben nagyságos Kanizsai János fia István és István fia László úr adományozták ennek a kolostornak Somogy megyei Zentpether nevű határjelekkel elkülönített birtokukat. Megvan erről a zalavári konvent bizonyáglevelé.

Ugyanezen évben Péter testvér, a rendőrök ezt Zsigmond királlyal megerősítette, ami nyilvánvaló ugyanezen király leveléből. Ugyanezen évben, néhai Szentpáli Dénes bíró fia, Imre a feleségével: Erzsébet úrnővel ennek a kolostornak adta halála esetére Zentpether határában lévő Nagygyeph-t hegyi szőlőjét a testvérek Kozma nevű szőlőjének szomszédságában két malmát, egy pincéjét és még egy malmát. Megvan erről a zalai monostor levele, mely felsorolja a malomhelyeket és szomszédokat.

1425. évben Kanisa-i István adományozta ennek a kolostornak Paald községben egy jobbágytelket és egy halászóhely felét ugyanazon birtok végén. Megvan erről a levele.

1493. évben Kanyza-i György ugyanitt egy jobbágy telket adományozott ennek a kolostornak hegyvám nélkül. Lásd ezt a levelében.

1416. évben néhai nagyságos Kanyza-i Miklós özvegye, Margit úrnő adományozta ennek a kolostornak egy vásárolt malmát Warazlo birtok területén. Megvan erről a vételről Zsigmond király oklevele és a vásárlásról a zalai konvent levele 1414. évből és megvan Margit úrnő adományozásáról a kapornaki konvent levele 1417. évből.

1447. évben Kopaas Kelemen hagyta erre a kolostorra Erhegh-hegyi szőlőjét és Zentpether faluban a házat olyan feltétellel, hogy ez feleségének, Margitnak halála után háromolják a kolostorra. Kelemen halála után a felesége erre a kolostorra hagyta Erhegh-i szőlőjét olyan feltétellel, hogyha az öregsége miatt nem tudta művelni az említett szőlőt,

ditione quod isi ipsa propter senectutem suam non posset cedere dictam vineam suam extunc fratres colant et ei quotidianum prebeant. Extant littere S. Salvatoris de Kapornak.

Anno 1453 definitum erat quantum debeant solvere plebano de Zent Paal iobagiones fratrum heremitarum de Sancto Petro. Vide instrumentum publicum Gregorii de Apathy. Iste plebanus Clemens dictus multum et diu litigavit cum fratribus et licet quidam vicarius Nicolaus eos dem obligavit ad annum solutionem coram capitulo Wesprimiensi tamen postea pater prior generalis fr. Stephanus suam compositionem retractavit coram conventu Zaladiensi.

Anno 1454 Paulus filius Elie Wygh dictus hospes de Zentpether donavit huic quondam vineam suam in monte Aghhegh existente cum tali conditione ut filia sua Elizabeth vita comite ea fruatur sed postrobitum ad fratres revolvatur. Extant littere conventus de Kapornak.

Anno 1477 egregius Georgius Forsther donavit huic quoddam molendinum suum intra metas veras possessionis Paald vocate in fluvio Pathak decurrente.

Anno 1490 Georgius Angyal de Bwda donavit huic tres vineas suas unam in Kendratho duas in Waslyk. Vide litteras suas.

Anno 1500 Ladislaus filius quondam Ladislai de Kanyasa donavit huic totalem portionem suam in possessione Paald vocata habitam hoc est directam partem equalis medietatis in recompensam 40 florenum quos singulis annis solvere habeant coloni Zenthpaal ex testamentaria legatione Stephani filii Joannis de Kanyasa facta fratribus pro perpetuis missis quotidie celebrandis sicut exprimitur in litteris eiusdem domini Stephani de anno 1410. Extant littere eiusdem domini Ladislai.

Anno 1501 magnificus dominus Ladislaus filius quondam Ladislai de Kanyasa donavit huic quasdam duas iobagiones possessiones Petherffalwa alio nomine Kysffalwet Garmanoffalwa sub dictis metis presertim in litteris privilegiorum olim serenissimi domini Karoli regis expressis et hoc ob celebrationem quattuor missarum singulis eodominis perpetue celebrandarum. Extant littere eiusdem inserte litteris domini Ladislai regis et confirmavit et ius suum regium dedit. Attamen postea multe attestaciones facte sunt in diversis conventibus pro eo quia dominus Joannes de Kanyasa easdem possessiones per se occupavit. Extant autem littere statutores ecclesie castri-ferrebi sine contradictione de anno 1501.

Anno 1510 Joannes de Kanyasa donavit huic totalem portionem suam possessionariam in possessione Paald habitam sum pacto ut perpetuis temporibus singulis sextis feriis unam missam de passione et sabbatis diebus aliam de Assumptione Beate Marie celebrent.

Anno 1513 Joannes de Kanyasa pro trecentis florentis impignoravit huic totalem portionem suam in possessione Paald in comitatu Simigiensi existente. Vide in litteris domini Emeric de Peren. Extant statutoriales monasterii s. Egidii de Simigio.

attól fogva a testvérek műveljék és biztosítsák a mindennapi megélhetését. Megvan erről a kapornaki Szent Üdvözítő konvent levele.

1453. évben hoztak döntést, hogy a szentpéterei remete testvérek szentpéterei jobbágysai mennyit kötelesek fizetni a szentpáli plébánosnak. Lásd erről Apathy-i György közokiratát. A Kelemen szentpáli plébános sokat és sokáig pereskedett a testvérekkel és bár Miklós helynök kötelezte őket az évenkénti fizetésre a veszprémi káptalan előtt, azonban István testvér, a rendfőnök atya visszavonta az egységét a zalai konvent előtt.

1454. évben Wygh Illés fia, Pál Zenthpether-i gazda adományozta ennek a kolostornak Aghegh-i szőlőjét, olyan feltétellel, hogy leánya: Erzsébet az élete folytaig használhassa, de a halála után a testvéreké legyen. Megvan erről a kapornaki konvent levele.

1477. évben nagyságos Forsther György adományozta ennek a kolostornak Paald birtok határában, a Pathak folyónál lévő malmát.

1490. évben Bwda-i Angyal György adományozta ennek a kolostornak három szőlőjét: egyet Kendratho-ban, kettőt Waslyk-ban. Lásd erről a levelét.

1500. évben néhai Kanyasa-i László fia László adományozta ennek a kolostornak Paald faluban lévő egész birtokrészét, vagyis negyedrészt ama 40 forint kárpótlásul, melyet János fia, István végrendeleti hagyományból a Zenthpaal-i jobbágysok évente tartoznak fizetni a testvéreknek, melyért mindörökké, naponta kellett érette misézniük, miként ugyanazon István úr 1410. évben kelt levelében olvasható. Megvan László úr levele is.

1501. évben nagyságos néhai Kanyasa-i László fia László úr adományozta ennek a kolostornak Petherffalwa-i, másnéven Kysffalw-i Garmanoffalwa-i két jobbágy birtokát azon határfa között, melyeket felsorol főleg néhai Károly király úr kiváltság levele. Ezért az adományozott birtokért a testvéreknek mindörökké hetenként négy misét kell mondaniuk. Megvan ebben a levélben Ulászló király úr levelének szövege is, aki megerősítette az ajándékozást, de a birtokra esetleg fennálló királyi jogot is adományozott. Mindazonáltal később sokat bizonyítottak különböző gyűléseken, hogy Kanyasa-i János úr önhatalmúlag elfoglalta a fentebbi birtokokat. Megvan a vassvári egyház ellentmondás nélküli 1501. évben kelt levele.

1510. évben Kanyasa-i János adományozta ennek a kolostornak Paald birtokon egész birtokrészét olyan feltétellel, hogy minden pénteken egy szentmisét a kinszenvedésről és egy szentmisét minden szombaton a Mennybevitt Szűzanyáról mondanak érette.

1513. évben Kanyasa-i János ennek a kolostornak elzalogosította 300 forintért a Somogy megyei Paald faluban lévő birtokrészét. Lásd ezt Peren-i Imre úr levelében. Megvan erről a somogyi Szent Egyed monostor beiktatólevele is.

Fordította és jegyzetekkel ellátta: Molnár István

REGESTEN DES GRÜNEN KODEXES DER UNGARISCHEN PAULINER, IN BEZUG AUFS KOMITAT SOMOGY

Der Grüne Kodex, ein im 16. Jahrhundert verfasstes wertvolles historisches Quellenwerk, lag bis 1947. in der Festetics-Bibliothek in Keszthely verborgen, erst später geriet er ins Archiv der Universitätsbibliothek Budapest. Der vier Jahrhunderte lang unbekannte, aber ausserordentlich wertvolle Angaben umfassende Kodex enthält die vor der Mohács' er Schlacht dh. vor 1526. geschriebenen Regesten von 69 Klöstern des in Ungarn gegründeten Paulinerordens.

Der zweite Teil des Kodexes wurde von Gáspár Mallasics, Ordenprior der Pauliner im 17. Jahrhundert, in seinem Werke „Guadripartitum“ verarbeitet und ausgegeben.

Von den Regesten der 69 Paulinerklöster des Mittelalters werden hier die Regesten der Klöster im Komitat Somogy –

und zwar in den Ortschaften Toldi, Balatonszemes, Nagyszakácsi, Kaposszerdahely, Vetahida, Pogányszentpéter – sowohl in Originalfassung als auch in ungarischer Sprache veröffentlicht. Anhand unserer Forschungen wird auch die Geschichte der obengenannten Klöster bekanntgegeben.

Die regesten verfasste der Ordenprior Gergely Gyöngyösi (1528–1530). Er sammelte das Material bereits als Sekretär seines Vorgängers anlässlich von Klosterbesuchen, um später die Geschichte seines Ordens schreiben zu können. Dieses Werk wird in Bälde von der Ungarischen Akademie für Naturwissenschaften ausgegeben.

István Molnár

